

Ewaluacja zewnętrzna

realizacji

Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2016-2023

Lokalnej Grupy Działania

„Między Ludźmi i Jeziorami”

Realizacja:

OMIKRON Mariusz Wachowicz

1. Wstęp

Ewaluacja i zasady jej prowadzenia w LGD wynikają z wytycznych nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Planowane cele, metody i narzędzia ewaluacyjne mieszczą się w zakresie wytyczonym przez Podręcznik Monitoringu i Ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju z marca 2017 roku. Niemniej potrzeba ewaluacji wynika również z samego procesu realizacji Strategii oraz konieczności ciągłej dbałości o utrzymanie wysokiej jakości podejmowanych interwencji.

Zmiany społeczne i gospodarcze sprawiają, że konieczna jest analiza Strategii pod kątem jej aktualności, ale także sprawności i efektywności jej dotychczasowej realizacji oraz użyteczności podejmowanych działań i przyjmowanych rozwiązań. Rzetelne ocenienie Strategii na tym etapie wdrażania wymaga nie tylko przyjrzenia się uzyskanym efektom, ale także samemu procesowi, aby można było zidentyfikować elementy wymagające poprawy. Uzyskane wyniki zostaną wykorzystane w procesie aktualizacji Strategii oraz innych dokumentów Stowarzyszenia, ale również uwzględnione przez LGD w kolejnym okresie programowania 2021-2027.

Niniejszy raport jest zwięźczeniem ewaluacji prowadzonej w LGD pomiędzy kwietniem a listopadem 2022 roku. Jednak dane wykorzystane w raporcie pochodzą z różnych okresów od rozpoczęcia realizacji strategii w 2016 roku do 31 grudnia 2021. Oprócz danych z monitoringu prowadzonego systematycznie przez organy LGD, w planach komunikacji określone są konkretne działania mające na celu pozyskiwanie informacji oraz dzielenie się nimi z interesariuszami i ze społecznością. Działania te, szczególnie polegające na ankietowaniu odpowiednich grup respondentów, prowadzone były przez LGD systematycznie, według harmonogramu zapisanego w planie komunikacji.

Większość procesu zbierania danych potrzebnych do ewaluacji spoczywa na pracownikach Lokalnej Grupy Działania. Bez nich, ich systematycznej pracy i zaangażowania nie udało by się zgromadzić materiału do napisania niniejszego dokumentu. Podziękowania należą się nie tylko Pani Prezes, pracownikom, i członkom Zarządu ale także zaangażowanym w wywiady członkom Rady, uczestnikom spotkań grupowych, wnioskodawcom i beneficjentom. Nie można zapomnieć również o szeregowych członkach Stowarzyszenia, sympatykach oraz wszystkich respondentach, którzy rzetelnie wypełniali ankietę.

2. Streszczenie najważniejszych wyników badania

- Na terenie gmin objętych funkcjonowaniem LGD „Między Ludźmi i Jeziorami” na koniec 2021 roku mieszkało 47 631 osób. Ogólnie, na badanym obszarze obserwuje się trend depopulacyjny (średnio na poziomie 0,6%), co nie znajduje odzwierciedlenia w województwie wielkopolskim, gdzie ludności nieznacznie, ale przybywa (0,4%).
- Średni odsetek osób w wieku produkcyjnym (jeden ze wskaźników ważnych dla rozwoju przedsiębiorczości) w % ludności dla obszaru LGD na rok 2021 wynosi 62% i jest powyżej średniej dla województwa wielkopolskiego (59,3%).
- Obszar LGD starzeje się. Ponad 16% ludności ma powyżej 65. roku życia (wskaźnik obciążenia demograficznego). Wartość wskaźnika – relatywna liczba osób najstarszych – na badanym terenie jest mniejsza niż ta dla województwa łódzkiego (17,7%).
- W latach 2015-2021 szybko spada liczba osób objętych środowiskową pomocą społeczną. Przeciętnie w gminach LGD „Między Ludźmi i Jeziorami” w 2020 beneficjentów takiej pomocy było 523 na 10 tysięcy mieszkańców (spadek o 46,5% w porównaniu do roku 2015).
- W 2021 roku w gminach LGD na 10 tysięcy mieszkańców zarejestrowanych było średnio 29 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. To mniej niż w województwie wielkopolskim (42).
- Na obszarze funkcjonowania LGD w latach 2015-2021 liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się blisko o połowę. Przeciętnie na badanym terenie osób bez pracy było 285, a w sumie – 1425, z czego 521 to mężczyźni, a 904 to kobiety.
- 47% ankietowanych twierdzi, że ich gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogą realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby. Prawie co trzeci badany ma przeciwne zdanie w tej kwestii.
- Najwyższe oceny spośród różnych obszarów aktywności gminy otrzymała od mieszkańców atrakcyjność turystyczna regionu, a w następnej kolejności -- infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna oraz promocja dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki. Najwięcej negatywnych ocen uzyskała natomiast możliwość zatrudnienia poza rolnictwem oraz zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów.
- 67% badanych osobiście korzystała z infrastruktury, obiektów finansowanych ze środków unijnych, z czego co trzeci ze wszystkich odpowiadających korzystał z nich często.
- Gdyby mieszkańcy gmin LGD sami mogli decydować o dystrybucji dodatkowych środków finansowych, to przeznaczyliby je przede wszystkim na infrastrukturę i ofertę sportową i rekreacyjną. W dalszej kolejności badani wskazują infrastrukturę drogową oraz zmniejszenie liczby osób bezrobotnych.

- Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania zebrało bardzo pozytywne noty – 89% ankietowanych przyznało mu bardzo dobre oceny, a 7% -- raczej dobre. Zaledwie 4% badanych ocenia LGD “raczej źle”.
- Biuro LGD oraz jego pracownicy zostali ocenieni bardzo przychylnie – najbardziej doceniono fakt, że łatwo jest się umówić na spotkanie z pracownikami Biura, że odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD oraz że godziny pracy Biura są dogodne dla klientów. Według respondentów pracownicy są mili i uprzejmi, udzielają rzetelnych informacji i porad, wykonują swoje obowiązki z zaangażowaniem oraz mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy.
- Jeśli chodzi o funkcjonowanie Biura, najlepiej wypada ono w kwestii organizacji naborów wniosków, prowadzenia doradztwa oraz informowania członków LGD o funkcjonowaniu Stowarzyszenia.
- Ankietowani jednogłośnie twierdzą, że nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców oraz że pomogły one w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z poszczególnymi potrzebami lokalnej społeczności.
- Wszyscy respondenci twierdzą, że środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane z korzyścią dla społeczności -- 81% uważa, że zdecydowanie tak było, a 19% -- że zostały one wydane raczej efektywnie.

1.	Wstęp	2
2.	Streszczenie najważniejszych wyników badania.....	3
3.	Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.....	6
3.1.	Cel główny i cele szczegółowe badania	6
3.2.	Zakres przedmiotowy badania.....	6
3.3.	Kryteria ewaluacyjne.....	6
3.4.	Pytania badawcze	7
4.	Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.....	9
5.	Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.....	13
5.1.	Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju.....	13
5.2.	Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju.....	19
5.3.	Funkcjonowanie LGD	26
5.4.	Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju	38
6.	Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	45
7.	Podsumowanie, wnioski i rekomendacje.....	50
8.	Spis tabel i wykresów	53
9.	Aneksy tworzone w toku realizacji badania	55
9.1.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:	55
9.2.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:	55
9.3.	Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD	56
9.4.	Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD	62
9.5.	Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego.....	71

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

3.1. Cel główny i cele szczegółowe badania

Celem głównym badania jest przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania oraz realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Cele szczegółowe:

- Wypełnienie obowiązku przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej (zgodnie z Wytycznymi 5/3/2017 i 10/1/2022 MRiRW).
- Uzyskanie użytecznych informacji na temat wdrożenia LSR.
- Opracowanie rekomendacji oraz planu ich wdrożenia.
- Wykorzystanie wyników badań społecznych we wstępnej konceptualizacji kolejnej LSR

3.2. Zakres przedmiotowy badania

Realizacja LSR: stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji, operacji i procedur.

Działalność biura: efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.

Funkcjonowanie partnerstwa: jakość podejmowanych uchwał, skuteczność nadzoru nad biurem LGD, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji.

3.3. Kryteria ewaluacyjne

Kryteria ewaluacyjne stosowane w badaniach to: **skuteczności** bezpośrednio pozwalająca ocenić, na ile efektywne są działania w zakresie osiągnięcia celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura LGD. Z kryterium skuteczności powiązane jest również kryterium **użyteczności**, które rozumiane jest, jako kryterium pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, niezależnie od tego, czy były one zasygnalizowane przez cele interwencji. Zastosowane będzie także kryterium **trwałości**.

Trwałość – w przypadku tego badania – pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych interwencji (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

3.4. Pytania badawcze

Zgodnie z wytycznymi nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowane zostały odpowiedzi na poniższe pytania badawcze zgrupowane w kategorii analityczne:

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

- Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

Ocena wpływu na kapitał społeczny

- Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
- W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Przedsiębiorczość

- W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
- Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

- W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
- W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Grupy defaworyzowane

- Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
- Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Innowacyjność

- W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
- Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

Projekty współpracy

- Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
- Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Ocena funkcjonowania LGD

- Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
- Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
- Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

Ocena procesu wdrażania

- Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Wartość dodana podejścia LEADER

- Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Dodatkowe pytania badawcze:

- Jak układała się współpraca z Samorządem Województwa?
- Jaka jest jakość i znaczenie funkcjonowania wojewódzkiej sieci LGD?

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Przeprowadzenie badania wymagało zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonania ich analizy, a następnie wypracowania rekomendacji na poziomie eksperckim. Implikuje to konieczność zastosowania w badaniu szerokiego instrumentarium metod i technik badawczych, dzięki którym możliwe było zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR. W związku z powyższym, zaplanowano realizację badania z wykorzystaniem koncepcji **triangulacji** metodologicznej.

Triangulacja to zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych, dzięki któremu możliwe jest zgromadzenie wszechstronnego materiału badawczego i poddanie go kompleksowej analizie i ocenie. Triangulacja została zastosowana odnośnie do:

- źródeł danych: przeanalizowane zostały zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane pochodzące ze wcześniejszych badań; zostały one uzupełnione danymi pierwotnymi;
- metod badawczych: łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoliło na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoliło też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej ograniczeniu ich słabości;
- perspektyw badawczych: ewaluacja została przeprowadzona przez pracowników biura LGD oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoliło uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień.

Poza tym zastosowany został partycypacyjny model badania, którego ideą jest jak najszersze zaangażowanie społeczności, zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

W odniesieniu do zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne było zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostały cztery metody lub techniki badawcze:

Badanie źródeł zastanych (desk research)

To metoda zbierania, analizy i interpretacji danych wytworzonych niezależnie od działań badawczych prowadzonych w czasie ewaluacji. Często nazywa się ją analizą danych wtórnych. Dane te można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Pierwsze z nich znaleźć można w dokumentacji własnej instytucji. Nie zawsze odpowiadają bezpośrednio na pytania badawcze ale w znaczącym zakresie pozwalają na poznanie kontekstu funkcjonowania LGD.

Z kolei dane zewnętrzne, dane wtórne to efekty działalności innych instytucji w dziedzinie pozyskiwania informacji. Dzięki rozwojowi Internetu dostęp do tych zasobów jest obecnie

niezwykle łatwy i trudności należy szukać nie w ilości danych, ale ich segregacji. Potrzebne informacje można pozyskiwać od instytucji państwowych powołanych do zbierania informacji. Serwis internetowy GUS zawiera nieprzebrane ilości danych o funkcjonowaniu gospodarki, instytucji, firm i organizacji. **Bank Danych Lokalnych**, który jest największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych. Jednakże w wielu przypadkach dane ze źródeł zastanych są niewystarczające, zbyt powierzchowne, zbyt ogólne lub nieaktualne, by na nich poprzestać, dlatego zwykle potrzebne są działania dla pozyskania danych pierwotnych.

Źródła danych zastanych wykorzystywanych w ewaluacji LGD

- dane statystyczne
- dane urzędowe
- dane gromadzone na portalach społecznościowych
- dane zastane w Lokalnej Grupie Działania
- dane ankiet doradztwa i ankiet oceny szkolenia
- dane realizacji planu komunikacji
- dane z ankiet zadowolenia mieszkańców, rozpoznawalności LGD i funkcjonowania LGD systematycznie gromadzone przez biuro LGD

Ankiety metodą CAWI

Najpopularniejszą metodą pozyskiwania danych pierwotnych są badania kwestionariuszowe. Polegają one na zadawaniu pytań pojedynczym osobom, ale w perspektywie zainteresowań znajdują się zagregowane dane ogólne dla wszystkich badanych. Pierwszym etapem tego typu badań jest sformułowanie pytań. Proces ten polega na postawieniu pytań ogólnych, zazwyczaj na etapie konceptualizacji badań. Z nich z kolei wyprowadzamy pytania szczegółowe. Odbywa się to poprzez identyfikację wskaźników, które będą nas informować o występowaniu i nasileniu zjawiska. W przypadku ewaluacji zewnętrznej prowadzonej zgodnie z wytycznymi MRiRW nr 5/3/2017 i 10/1/2022 zakres pytań został wstępnie określony w załącznikach do podręcznika ewaluacji. Niemniej z uwagi na pewne niedociągnięcia dokumentu część pytań została poprawiona i zmodyfikowana. Ponadto jak wskazano we wstępie Podręcznika ma on charakter pomocniczy nie obowiązkowy w stosunku do Wytycznych MRiRW.

Badania ankietowe były prowadzone techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview). To badanie ankietowe przeprowadzane w Internecie. Opracowane narzędzie badawcze (kwestionariusz ankiety) wprowadzane jest do komputera w formie umożliwiającej wypełnienie ankiety na stronie internetowej użytkownika. Badania tego typu są stosunkowo tanie, nie wymagają również zaangażowania wielu realizatorów. Współczesne narzędzia umożliwiają tworzenie skomplikowanych i atrakcyjnych ankiet. Można dopasować je w

wymiarze graficznym i estetycznym. Dobór próby jest możliwy dwiema metodami. Ankiety można wysłać pod określone adresy mailowe, co w pewnym stopniu jest odpowiednikiem ankiety pocztowej wraz z jej zaletami i wadami. Innym sposobem jest zamieszczenie jej na stronie internetowej lub jako „wyskakujące okienko”. Metoda ta uniemożliwia kontrolę nad doborem próby, który jest faktycznie doborem przypadkowym, dodatkowo obarczonym błędem struktury społecznej i demograficznej użytkowników Internetu.

W badaniach ewaluacyjnych zastosowano obydwie techniki w zależności od badanych grup.

- Grupa nr 1: wnioskodawcy i beneficjenci.

Z tego względu, że dostępne są dane kontaktowe do tych osób możliwe było wykorzystanie aplikacji wysyłającej unikalne linki do ankiety internetowej na zdefiniowane wcześniej adresy mailowe. W tym przypadku nie obliczano minimalnej liczebności próby gdyż traktowano to badanie jako masowe, z założeniem przebadania całej populacji.

łącznie przebadano 28 osób.

- Grupa nr 2: mieszkańcy obszaru LSR.

Pozyskanie opinii reprezentatywnej grupy mieszkańców nie jest możliwe w ramach zasobów, którymi dysponuje Zleceniodawca, dlatego opracowano procedurę zbliżoną do takiej, która pozwoli na identyfikację podglądów i opinii mieszkańców poszczególnych gmin wchodzących w skład Partnerstwa.

Linki do ankiet zostały rozesłane (przy wsparciu pracowników Biura LGD) do gmin partnerskich z prośbą o wstawienie linku na stronę internetową gminy. Dzięki temu zabiegowi pozyskane zostały dane z poszczególnych gmin odpowiadających obszarowi LSR.

łącznie przeprowadzono 354 ankiety. Z uwagi na charakter badań CAWI dokonano weryfikacji braków danych i do dalszej analizy przeznaczono 58 ankiet.

Wywiady pogłębione (IDI i TDI)

To technika badań jakościowych, w której badacz prowadzi rozmowę z respondentem. Nie jest to jednak zwykła rozmowa, ale opiera się ona na przygotowanym wcześniej scenariuszu. Dokument ten nie musi zawierać konkretnych pytań, lecz wytyczne, jakie tematy rozmowy należy podjąć. Wywiad ma strukturę swobodną, mniejsze znaczenie ma kolejność zadawanych pytań a większe uzyskanie określonych informacji. Tematy są eksplorowane bardzo dogłębnie, prowadzący wywiad dopytuje i stara się zrozumieć, nie tylko fakty, ale motywy zachowania badanego. Zasadniczą rolę w badaniu odgrywają umiejętności i doświadczenie osoby prowadzącej wywiad. Ponieważ wywiady pogłębione są rozmową sam na sam z respondentem, prowadzący musi zdobyć jego zaufanie, by uzyskać czasami bardzo osobiste informacje. Wywiady indywidualne stosuje się gdy zachodzi potrzeba eksploracji pola

zainteresowań, przygotowania do konstruowania narzędzi jakościowych lub do interpretacji trudnych do wyjaśnienia wyników badań ilościowych. Wywiady prowadzone były metodą TDI (telefoniczny wywiad pogłębiony) przede wszystkim ze względu na oczekiwania respondentów oraz krótki czas na realizację tego zadania.

Wywiady prowadzono z następującymi osobami:

- 2 wywiady z członkami Rady
- 3 wywiady z wnioskodawcami realizującymi projekty
- 3 wywiady z wnioskodawcami, których projekty nie są realizowane
- Wywiad z kierownikiem Biura
- Wywiady z przedstawicielami gmin (po 1 z gminy)

Zogniskowany Wywiad Grupowy (FGI fokus)

Tym różni się od wywiadu indywidualnego, że prowadzący badanie, nazywany moderatorem, przepytuje jednocześnie grupę kilku osób. Zazwyczaj grupy fokusowe mają liczebność od 8 do 12 osób, lecz w specyficznych przypadkach może być ich mniej lub więcej. Ważną cechą grupy jest jej homogeniczność - powinno się unikać zróżnicowania grup ze względu na płeć, wiek, status społeczny czy różnice intelektualne. Wynika to z zasadniczego celu prowadzenia badań tą metodą, czyli wewnętrznej dyskusji grupowej i interakcji w grupie. Dzięki tej metodzie można w tym samym czasie zdobyć informacje od kilku osób, pogłębiając ją dodatkowo o spostrzeżenia dotyczące dyskusji pomiędzy uczestnikami.

Wywiady tą metodą charakteryzują się większym skomplikowaniem organizacyjnym. Wymagane jest zebranie odpowiedniej grupy osób w jednym miejscu o jednym czasie. Często na spotkanie zaprasza się więcej osób i prowadzi się selekcję tych, którzy lepiej pasują do profilu grupy i dają większą rękomię udzielania informacji i wymiany zdań. Wywiady grupowe, z uwagi na dyskusję wielu osób, muszą być rejestrowane co umożliwia późniejsze zidentyfikowanie, jak kształtowała się rozmowa, która osoba wypowiadała dane poglądy i jak te poglądy zmieniały się w trakcie dyskusji. Zogniskowane wywiady grupowe realizuje się w specjalnych pomieszczeniach zwanych fokusowniami, które są wyposażone w weneckie lustra umożliwiające zleceniodawcy obserwację wywiadu. W miejscowościach, gdzie nie ma fokusowni stosuje się technikę wywiadów naturalnych.

Wywiad prowadzono w grupie pracowników biura LGD, członków Zarządu, członków Rady wnioskodawców oraz członków Partnerstwa.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) prowadzony w ramach ewaluacji pozwala pozyskać informacje w skumulowany sposób. Dodatkowo wartość pozyskanych informacji wzmocniona jest poprzez odpowiednie wykorzystanie procesów grupowych.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.

5.1. Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju

Teren gmin należących do LGD "Między Ludźmi i Jeziorami" zamieszkiwało w 2021 roku 47 631 osób. Największą liczbę mieszkańców, 14079, zarejestrowano w gminie Ślesin; to jednocześnie jeden z dwóch regionów, w których zaobserwowano wzrost liczby ludności w latach 2015-2021 (0,4%). Drugim regionem jest gmina Kazimierz – liczba ludności zwiększyła się tu o 0,8%. Najmniej osób, kolejno 6023 i 6137, zamieszkuje gminy Skulsk oraz Wilczyn. Są to jednocześnie gminy, w których tempo depopulacji jest najszybsze (-2,9% i -1,9%). Ogólnie na badanym obszarze obserwuje się trend depopulacyjny (średnio na poziomie 0,6%), co nie znajduje odzwierciedlenia w województwie wielkopolskim, gdzie ludności nieznacznie, ale przybywa (0,4%).

Tabela 1. *Ludność ogółem*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
WIELKOPOLSKIE	3475323	3481625	3489210	3493969	3498733	3496450	3489074
Kazimierz							
Biskupi	11405	11474	11467	11466	11487	11496	11499
Kleczew	10032	9991	9991	9986	9947	9908	9893
Skulsk	6205	6170	6142	6154	6122	6096	6023
Ślesin	14028	13998	13992	14032	14067	14051	14079
Wilczyn	6256	6254	6245	6200	6202	6182	6137
Suma	47926	47887	47837	47838	47825	47733	47631

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Poniższa tabela prezentuje saldo migracji ludności, a zatem zarówno migracje wewnętrzne (polegające na przemieszczaniu się ludności w wyniku zmiany miejsca zamieszkania lub przeniesienia się z terenów miejskich do wiejskich lub odwrotnie) oraz zewnętrzne (wyjazdy z kraju stałego zamieszkania lub przyjazdy do kraju w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy). W 2021 roku na terenie gmin LGD średnia wartość sald wynosiła 2,2. Nie we wszystkich regionach obserwuje się jednak saldo dodatnie; w gminach Skulsk oraz Wilczyn więcej ludzi ubyło, niż przybyło -- wartości badanego wskaźnika w tych miejscach wynoszą kolejno -20 i -33, przy czym ta ostatnia jest największą ujemną wartością salda w ruchu wewnętrznym i zewnętrznym na terenie wszystkich badanych gmin. Największym dodatnim saldem charakteryzuje się natomiast gmina Kazimierz (+24).

Tabela 2. Saldo migracji w ruch wewnętrznym i zewnętrznym

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
WIELKOPOLSKIE	0	1059	1143	1282	1460	1757	2000
Kazimierz Biskupi	0	29	-27	-22	25	19	24
Kleczew	0	-22	5	-15	-41	-10	14
Skulsk	0	-16	-28	-13	-36	-20	-20
Ślesin	0	-19	10	21	10	4	26
Wilczyn	0	-24	-26	-50	-16	-26	-33
Średnia dla gmin LGD	0	-10,4	-13,2	-15,8	-11,6	-6,6	2,2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Na terenie gmin należących do LGD "Między Ludźmi i Jeziorami" zmniejsza się odsetek osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby ludności. Przeciętnie, w latach 2015-2021 spadek badanego wskaźnika wynosił 3,4%, natomiast największy, równy 4,2% odnotowano w gminie Kazimierz. W województwie wielkopolskim spadek ten jest większy, równy 5,3%; odsetek ludności w wieku produkcyjnym wynosi tu 59,3%, podczas gdy dla gmin LGD – 62%. Największym udziałem osób w wieku produkcyjnym charakteryzują się gminy Kazimierz oraz Kleczew – stanowią one kolejno 63,5% i 63,2% ludności ogółem.

Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
WIELKOPOLSKIE	62,6	62	61,3	60,7	60,1	59,7	59,3
Kazimierz Biskupi	66,3	66	65,6	64,8	64,5	64	63,5
Kleczew	64,8	64,8	64,8	64,4	63,8	63,4	63,2
Skulsk	62,7	62,4	61,7	61,4	60,9	60,5	60,7
Ślesin	64,4	64,3	63,7	63,2	62,9	62,7	61,9
Wilczyn	63	62,9	62,4	62,2	61,7	61,2	60,9
Średnia dla gmin LGD	64,24	64,08	63,64	63,2	62,76	62,36	62,04

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Podobnie jak województwo, tak cały obszar objęty funkcjonowaniem LGD starzeje się. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w stosunku do ogólnej liczby ludności wynosił w 2021 roku nieco ponad 16%; to 21% wzrost badanego wskaźnika w latach 2015-2021. Gmina, w której wskaźnik obciążenia demograficznego jest największy to Skulsk – seniorzy stanowią tu 17,7% społeczności; taką samą wartość odnotowano dla województwa. Najmniej osób w starszym wieku jest natomiast w gminie Kazimierz (14,7%); to jednocześnie region, w którym

osób po 65. roku życia przybywa najszybciej (wzrost o 25,6%). Drugą, pod tym względem, gminą jest Wilczyn (wzrost o 25,2%).

Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
WIELKOPOLSKIE	14,6	15,2	15,7	16,3	16,8	17,3	17,7
Kazimierz Biskupi	11,7	12,2	12,6	13,3	13,8	14,2	14,7
Kleczew	13,6	13,8	14	14,3	14,7	15,1	15,3
Skulsk	14,3	14,9	15,5	15,9	16,7	17,4	17,7
Ślesin	13,7	14,3	14,9	15,3	15,6	15,7	16,2
Wilczyn	13,1	13,6	14,3	14,9	15,3	15,9	16,4
Średnia dla gmin LGD	13,28	13,76	14,26	14,74	15,22	15,66	16,06

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Ubywa beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej -- na terenie funkcjonowania LGD "Między Ludźmi i Jeziorami" liczba takich osób zmniejszyła się o 46,5%. Przeciętnie, w 2020 roku na badanym obszarze osób korzystających z takiej pomocy było 523; to zauważalnie więcej niż w województwie (389 na 10 tysięcy ludności). O prawie 60% zmniejszyła się w latach 2015-2020 wartość badanego wskaźnika w gminie Kazimierz (z poziomu 1028 na 415). Na 2020 rok najwięcej beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej było w gminach Wilczyn (669 na 10 tysięcy ludności) oraz Ślesin (644 na 10 tysięcy ludności); ta ostatnia to jednocześnie gmina, w której spadek badanego wskaźnika był najmniejszy, równy 27,1%.

Tabela 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społeczne na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
WIELKOPOLSKIE	635	573	514	463	430	389
Kazimierz Biskupi	1028	883	756	651	530	415
Kleczew	678	602	499	409	445	403
Skulsk	937	858	742	670	578	482
Ślesin	884	786	732	689	692	644
Wilczyn	1362	1187	1032	950	824	669
Średnia dla gmin LGD	977,8	863,2	752,2	673,8	613,8	522,6

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Wzrasta natomiast liczba podmiotów gospodarki narodowej. Średnio, na terenach gmin LGD poziom badanego wskaźnika podniósł się o ponad 32%; to dwukrotnie więcej niż w województwie. Na badanym obszarze podmiotów gospodarki narodowej w 2021 roku było

przeciętnie 929, natomiast najwięcej, 1566 -- w gminie Ślesin. Jeśli chodzi o region, w którym obserwuje się najszybszy wzrost badanego wskaźnika w latach 2015-2021, należy tu wymienić gminę Kleczew (38,5%). Regionem, w którym w 2021 roku podmiotów gospodarki narodowej było najmniej (477), a tempo ich przybywania było najwolniejsze (20,4%) to gmina Wilczyn.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
WIELKOPOLSKIE	409865	414798	422094	429658	446215	461225	477444
Kazimierz Biskupi	927	936	978	1005	1070	1126	1236
Kleczew	642	639	681	737	788	844	889
Skulsk	358	360	382	431	450	456	478
Ślesin	1187	1228	1262	1355	1436	1484	1566
Wilczyn	396	402	413	427	458	470	477
Średnia dla gmin LGD	702	713	743,2	791	840,4	876	929,2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Na terenie gmin należących do LGD "Między Ludźmi i Jeziorami" przybywa podmiotów wpisanych do rejestru REGON. W 2021 roku na 10 tysięcy ludności było ich przeciętnie 931 – to 32,7% wzrost w porównaniu z rokiem 2015. W tym czasie, w województwie wzrost badanego wskaźnika był dwukrotnie mniejszy (16%). Gminą, w której podmiotów było w 2021 roku najwięcej jest Ślesin (1112 na 10 tysięcy ludności), natomiast najmniej było ich w gminie Wilczyn (777 na 10 tysięcy ludności); ten ostatni to jednocześnie region, w którym zarejestrowano najmniejszy wzrost nadanego wskaźnika (22,7%).

Tabela 7. Podmioty wpisane do REGON na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
WIELKOPOLSKIE	1179	1191	1210	1230	1275	1319	1368
Kazimierz Biskupi	813	816	853	877	931	979	1075
Kleczew	640	640	682	738	792	852	899
Skulsk	577	583	622	700	735	748	794
Ślesin	846	877	902	966	1021	1056	1112
Wilczyn	633	643	661	689	738	760	777
Średnia dla gmin LGD	701,8	711,8	744	794	843,4	879	931,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Przybywa także podmiotów nowo zarejestrowanych w wieku produkcyjnym – średnio o 45,6% zwiększyła się ich liczba w latach 2015-2021. Największy wzrost zaobserwowano w gminie Kazimierz

(61,3%); to jednocześnie region, w którym w 2021 roku podmiotów było najwięcej (242 na 10 tysięcy ludności). Najmniejszą wartość (107 podmiotów na 10 tysięcy ludności) odnotowano w gminie Wilczyn. Przeciętnie w gminach LGD podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym było 160, natomiast w województwie -- 171. Warto ponadto zwrócić uwagę na wartość wzrostu badanego wskaźnika w województwie wielkopolskim, który wynosił 4,3%.

Tabela 8. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
WIELKOPOLSKIE	164	156	163	183	176	155	171
Kazimierz Biskupi	150	103	158	131	177	135	242
Kleczew	109	90	122	160	140	142	141
Skulsk	87	96	121	201	129	103	131
Ślesin	121	154	183	211	184	142	177
Wilczyn	81	107	113	122	149	111	107
Średnia dla gmin LGD	109,6	110	139,4	165	155,8	126,6	159,6

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Kapitał społeczny opiera się, w dużej mierze, na liczbie fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tysięcy mieszkańców; na badanym obszarze jest ich średnio 29 (ponad 12% wzrost w latach 2015-2021), natomiast w województwie -- 42 (wzrost o 16,7%). Przyglądając się danym umieszczonym w poniższej tabeli, można stwierdzić, że omawiana sytuacja jest wewnątrznie dość zróżnicowana; poza jedną gminą, która wybija się na tle innych pod kątem tempa wzrostu liczby wspomnianych organizacji (37% w gminie Skulsk), w pozostałych regionach poziom badanego wskaźnika rośnie w latach 2015-2021 dość wolno. Największą liczbą fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tysięcy mieszkańców dysponuje wspomniana gmina Skulsk -- 37, natomiast najmniejszą -- gmina Kazimierz (24).

Tabela 9. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
WIELKOPOLSKIE	36	38	40	39	40	41	42
Kazimierz Biskupi	23	22	22	23	24	23	24
Kleczew	28	29	28	29	29	29	30
Skulsk	27	31	31	32	33	33	37
Ślesin	24	24	24	24	23	25	25
Wilczyn	29	30	30	29	29	29	31
Średnia dla gmin LGD	26,2	27,2	27	27,4	27,6	27,8	29,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Kolejnym istotnym wskaźnikiem jest liczba bibliotek i ich filii. Na badanym obszarze sytuacja ta nie wygląda optymistycznie; większość regionów dysponuje zaledwie jedną biblioteką, natomiast najwięcej, 3, ma ich gmina Ślesin. Warto zwrócić uwagę na fakt, że liczba ta się zmniejszyła, gdyż do 2018 roku w omawianej gminie były 4 biblioteki. W pozostałych regionach liczba badanego wskaźnika utrzymuje się na niezmiennym poziomie. Na terenie funkcjonowania LGD "Między Ludźmi i Jeziorami" zmniejsza się ponadto liczba czytelników -- średnio o 23% (to wartość taka sama jak w województwie wielkopolskim). W latach 2015-2021 ponad dwukrotnie zmniejszyła się liczba osób czytających w gminie Skulsk. Najwyższym poziomem badanego wskaźnika może pochwalić się gmina Ślesin (179 czytelników na 1000 ludności), natomiast najniższym -- gmina Kazimierz (34 czytelników na 1000 ludności).

Tabela 10. Biblioteki i ich filie

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
WIELKOPOLSKIE	689	681	676	674	664	660	652
Kazimierz Biskupi	1	1	1	1	1	1	1
Kleczew	2	2	2	2	2	2	2
Skulsk	1	1	1	1	1	1	1
Ślesin	4	4	4	4	3	3	3
Wilczyn	1	1	1	1	1	1	1
Średnia dla gmin LGD	1,8	1,8	1,8	1,8	1,6	1,6	1,6

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Na terenie gmin objętych funkcjonowaniem LGD "Między Ludźmi i Jeziorami" zauważalnie zmniejsza się liczba osób bez pracy -- blisko o połowę spadła wartość badanego wskaźnika. Najwięcej bezrobotnych ubyto w gminie Kleczew (53,8%), natomiast najmniej -- w gminie Skulsk (45,1%); ten ostatni to jednocześnie region, w którym liczba osób bez pracy była w 2021 roku najmniejsza, równa 215. Najwięcej bezrobotnych zamieszkuje natomiast gminę Ślesin -- 436 osoby. Przeciętnie w gminach LGD osób bez pracy było 285, a w sumie -- 1425, z czego 521 to mężczyźni, a 904 to kobiety.

Tabela 11. Bezrobotni zarejestrowani ogółem

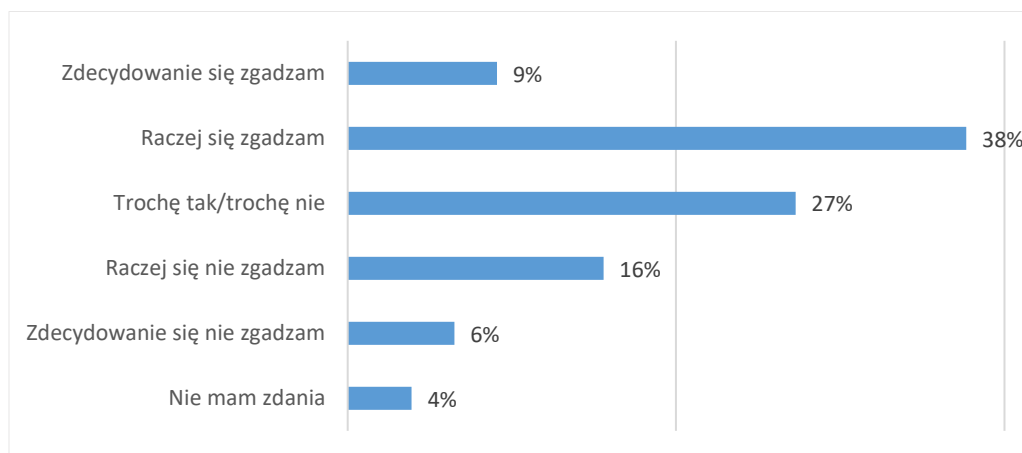
Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
WIELKOPOLSKIE	93311	77697	58857	50867	46313	60958	49850
Kazimierz Biskupi	557	538	392	369	302	358	303
Kleczew	522	468	338	272	289	307	241
Skulsk	392	371	308	172	183	235	215
Ślesin	811	773	593	455	452	521	436
Wilczyn	448	421	314	244	236	277	230
Średnia dla gmin LGD	546	514	389	302	292	339	285

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

5.2. Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju

47% ankietowanych twierdzi, że ich gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogą realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby (odpowiedzi “zdecydowanie się zgadzam”, “raczej się zgadzam”). Prawie co trzeci badany ma przeciwne zdanie w tej kwestii, a 27% uważa, że trochę tak jest, a trochę nie.

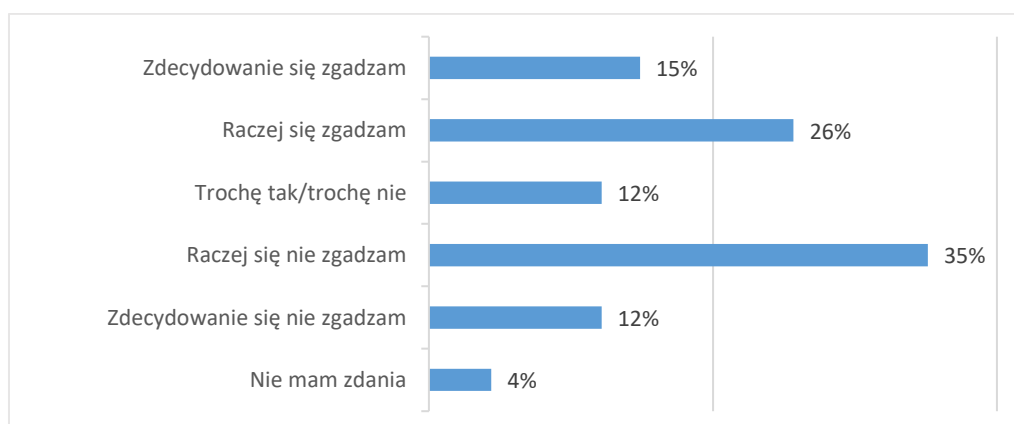
Wykres 1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Źródło: badania własne

Respondenci zapytani o to, czy w ostatnich latach warunki do życia w ich gminie poprawiły się, częściej zaznaczali odpowiedź przeczącą (47% odpowiedzi “raczej się nie zgadzam”, “zdecydowanie się nie zgadzam”) niż twierdzącą (41% odpowiedzi “raczej się zgadzam”, “zdecydowanie się zgadzam”). Jednoznacznego stanowiska w tej sprawie nie zajęło 16% ankietowanych (odpowiedzi “trochę tak, trochę nie”, “nie mam zdania”).

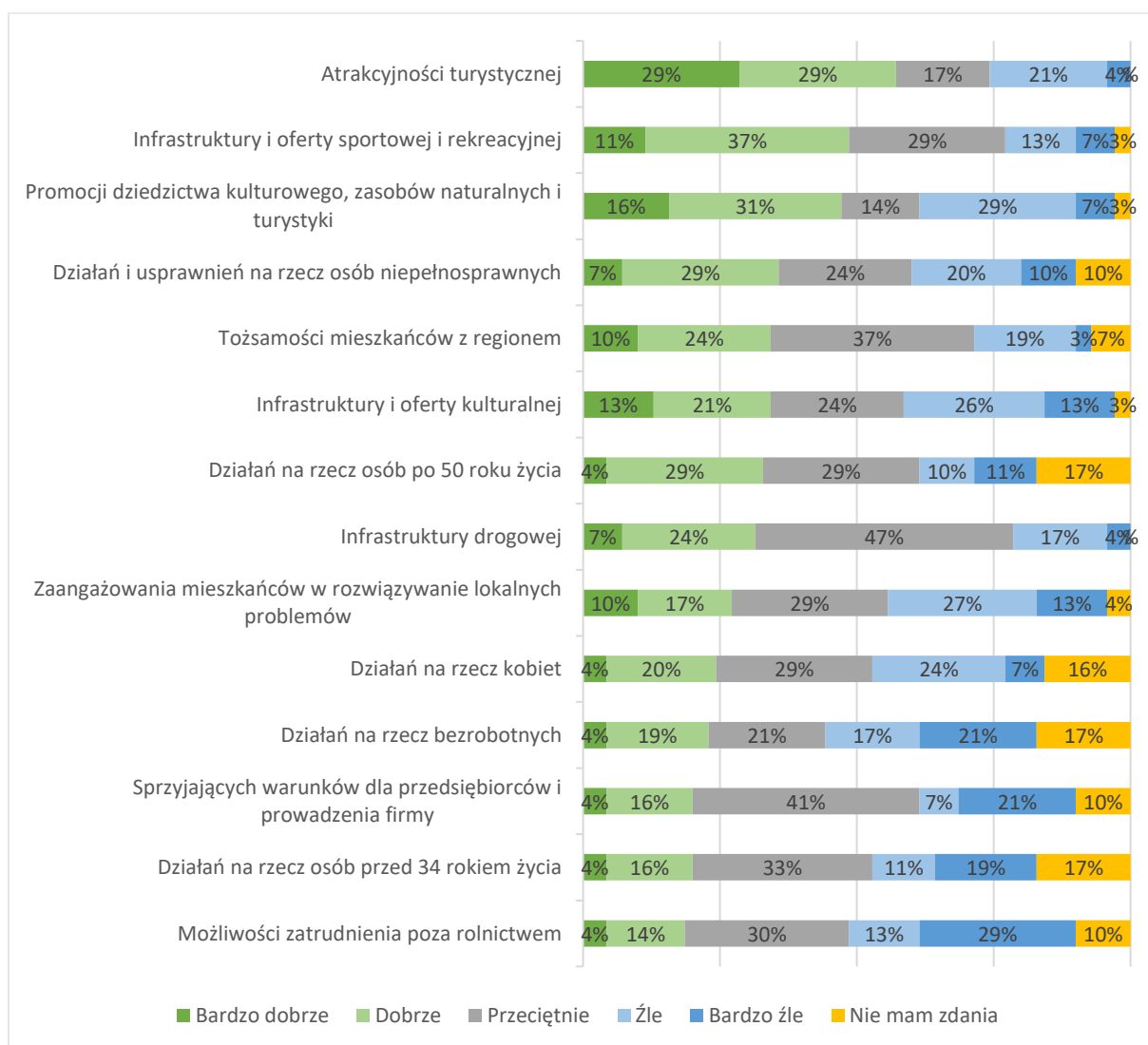
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Źródło: badania własne

Poniższy wykres obrazuje, jak badani oceniają swoją gminę na poszczególnych płaszczyznach. Najwięcej pozytywnych wskazań otrzymała atrakcyjność turystyczna – 57% osób przyznało jej dobre i bardzo dobre noty. Infrastrukturę i ofertę sportową i rekreacyjną oraz promocję dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki pozytywnie ocenia kolejno 48,6% i 47% respondentów. Jeśli chodzi o obszary, które zdaniem mieszkańców funkcjonują w gminie najgorzej, należy tu wymienić możliwości zatrudnienia poza rolnictwem (41% negatywnych głosów) oraz zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów (40%). Warto ponadto zwrócić uwagę na fakt, że w wielu kategoriach dominującą oceną jest ta przeciętna -- 47% osób oceniło w ten sposób infrastrukturę drogową, a 41% -- warunki dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy.

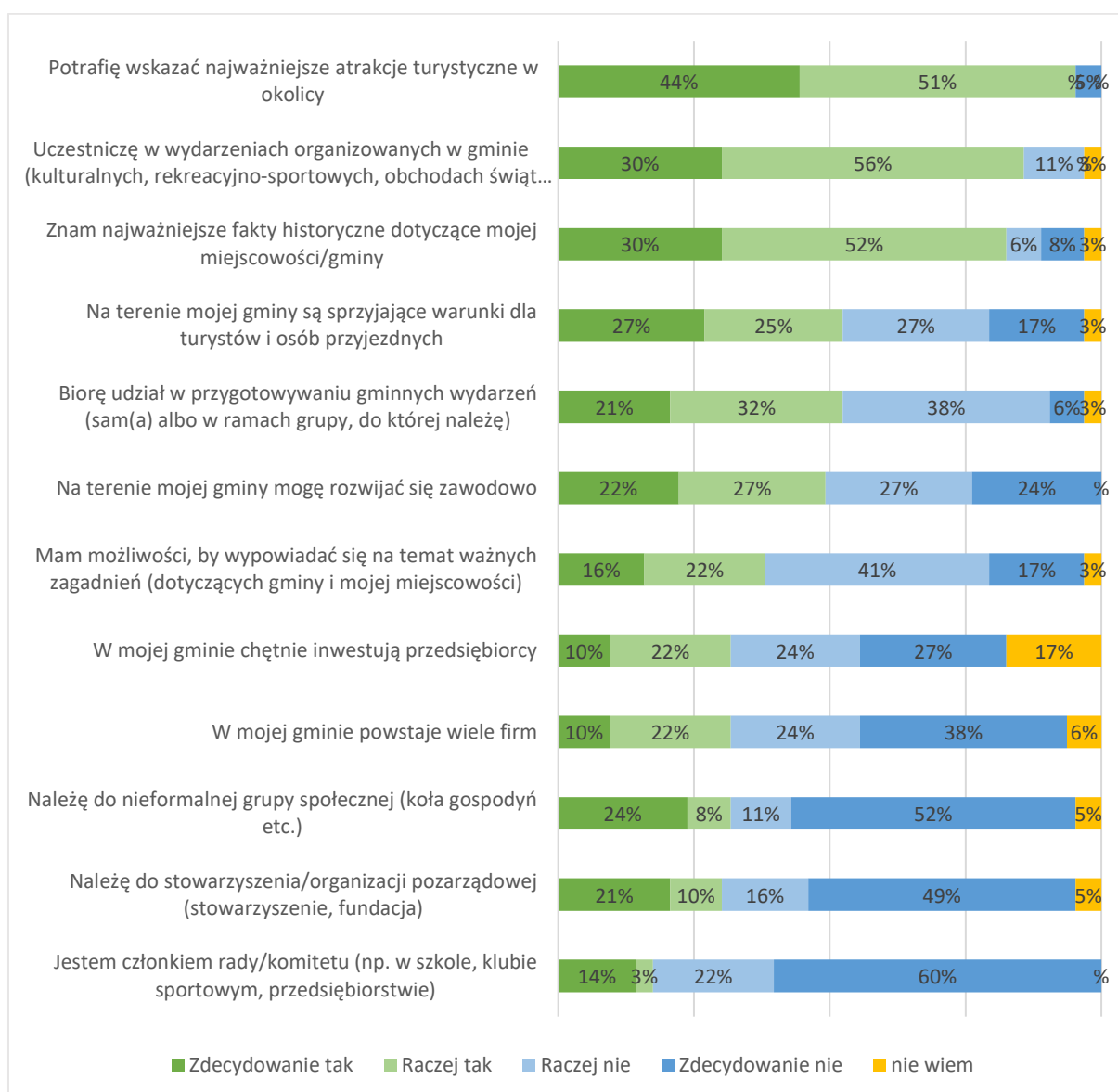
Wykres 3. Ocena gminy na wymiarach

Źródło: badania własne

Jeśli chodzi o zaangażowanie mieszkańców w życie gminy, aż 85,7% deklaruje uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i rekreacyjno-sportowych organizowanych w gminie. 95% osób potrafi wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy, a 82,5% zna najistotniejsze fakty historyczne dotyczące ich miejscowości. Ponad połowa ankietowanych (52,4%) twierdzi, że na terenie ich gminy panują sprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych; taki sam odsetek badanych deklaruje, że bierze udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń. Jeśli chodzi o aktywną działalność mieszkańców w różnych strukturach gminy, ankietowani w 83% nie są członkami rad lub komitetów, w 65% nie należą do organizacji pozarządowych, a w 63% -- do nieformalnej grupy społecznej.

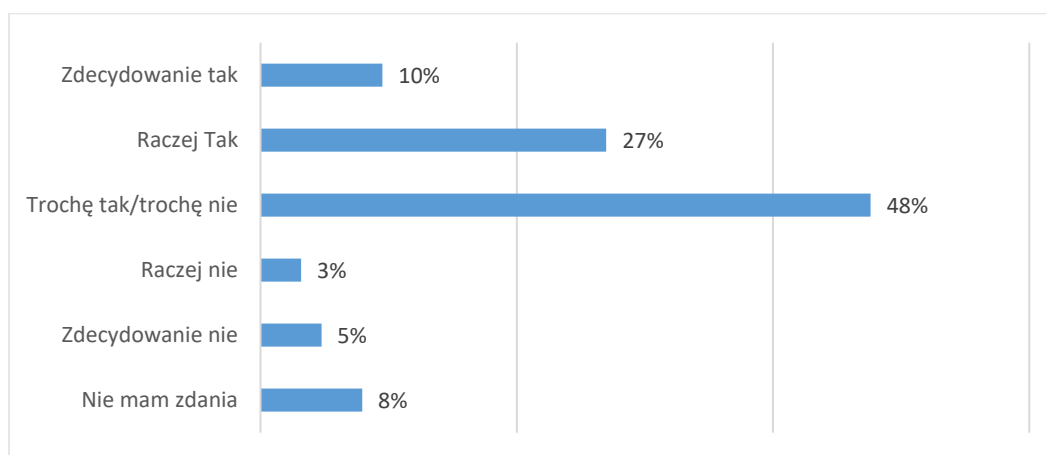
Wykres 4. Opinie na temat zaangażowania w funkcjonowania gminy

Źródło: badania własne

Przeważająca część respondentów trochę jest, a trochę nie jest zadowolona z warunków życia w gminie (48% odpowiedzi). 37% ankietowanych zaznaczyło odpowiedzi "zdecydowanie tak" oraz "raczej tak", natomiast niezadowolonych z warunków życia w gminie jest 8% odpowiadających. Taki sam odsetek badanych nie ma zdania na ten temat.

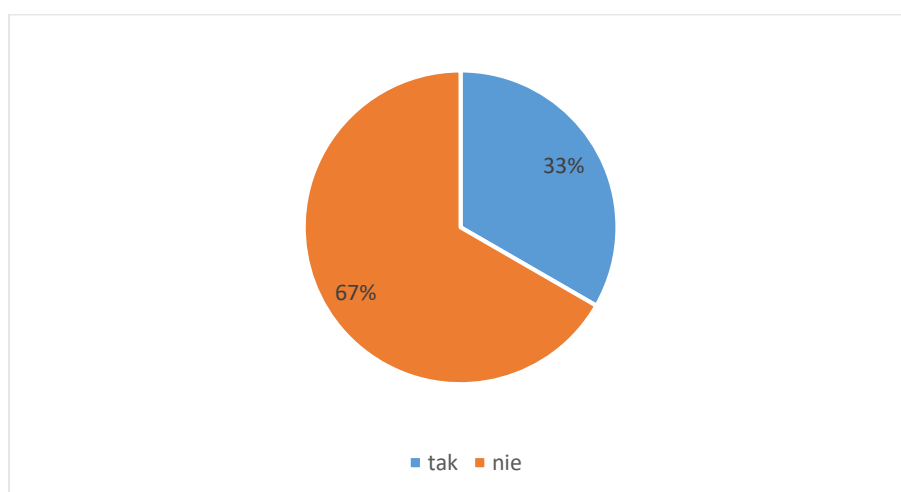
Wykres 5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Źródło: badania własne

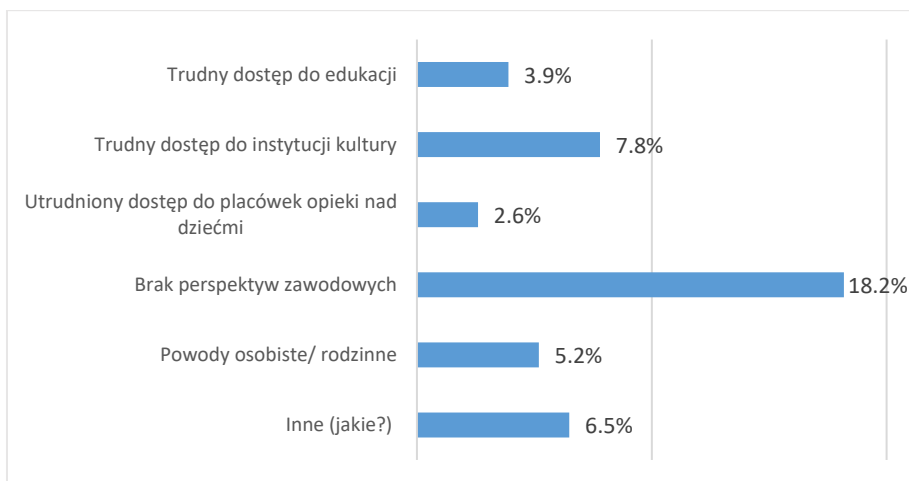
Co trzeci ankietowany rozważa zmianę miejsca zamieszkania. Zgodnie z odpowiedziami respondentów, decyzja o ewentualnej wyprowadzce byłaby w dużej mierze podyktowana brakiem perspektyw zawodowych, trudnym dostępem do instytucji kultury oraz powodami osobistymi.

Wykres 6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Źródło: badania własne

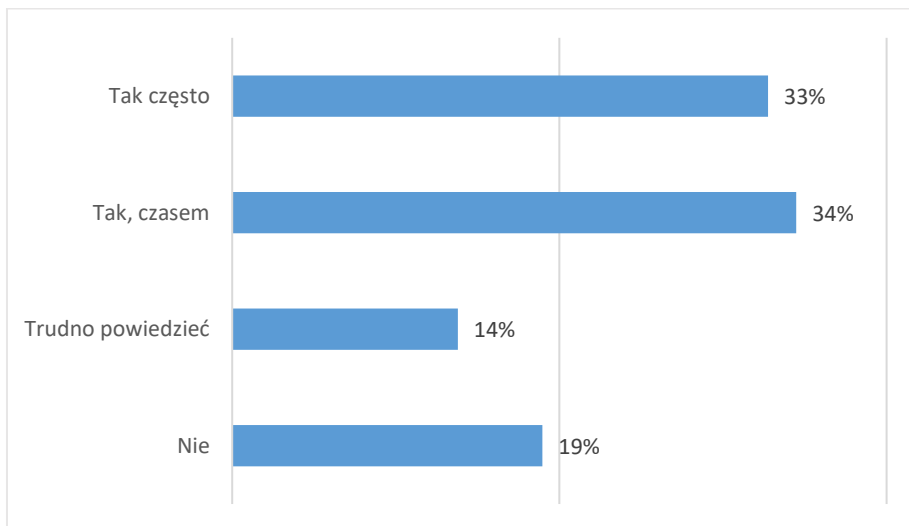
Wykres 7. Powody zmiany miejsca zamieszkania

Źródło: badania własne

67% badanych osobiście korzystała z infrastruktury, obiektów finansowanych ze środków unijnych, z czego co trzeci ze wszystkich odpowiadających korzystał z nich często. 14% respondentów nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie, a z wyżej wymienionych projektów nie korzystało 19% ankietowanych.

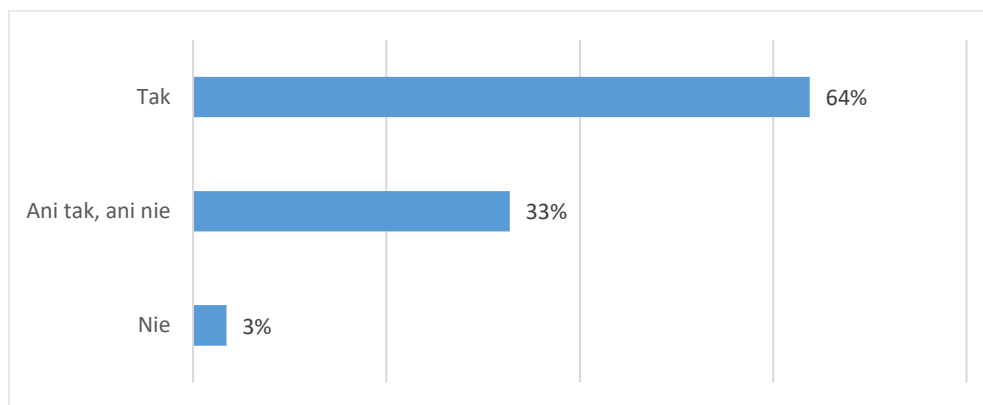
Wykres 8. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, poczynwszy od 2016 r.?

Źródło: badania własne

Co trzeci badany na odpowiedź, czy jego zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców, wybiera odpowiedź "ani tak, ani nie". 64% udzieliło odpowiedzi twierdzącej, natomiast przeczącej -- 3% wszystkich odpowiadających.

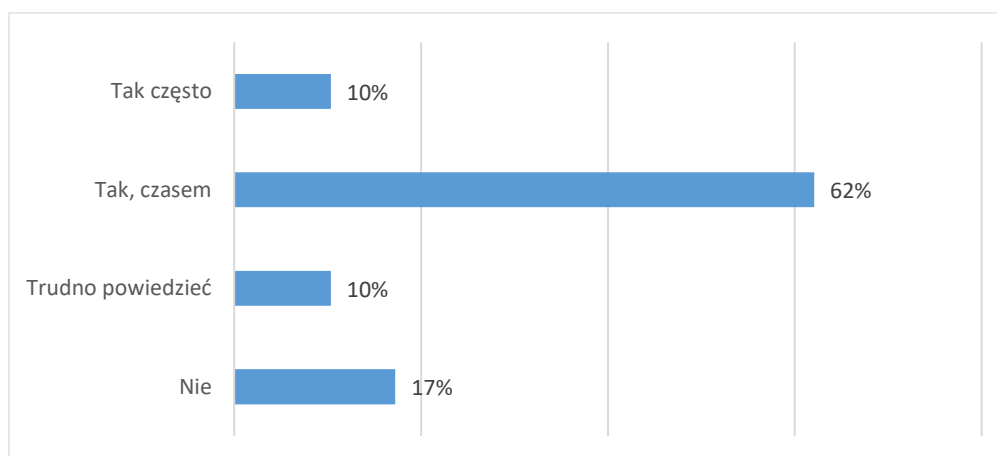
Wykres 9. *Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?*

Źródło: badania własne

72% odpowiadających deklaruje, że począwszy od 2016 roku osobiście korzystało z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, z czego co dziesiąty ze wszystkich ankietowanych korzystał z nich często. Taki sam odsetek zaznaczył odpowiedź "trudno powiedzieć", natomiast z wyżej wymienionych projektów nie korzystało 17% badanych.

Wykres 10. *Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?*

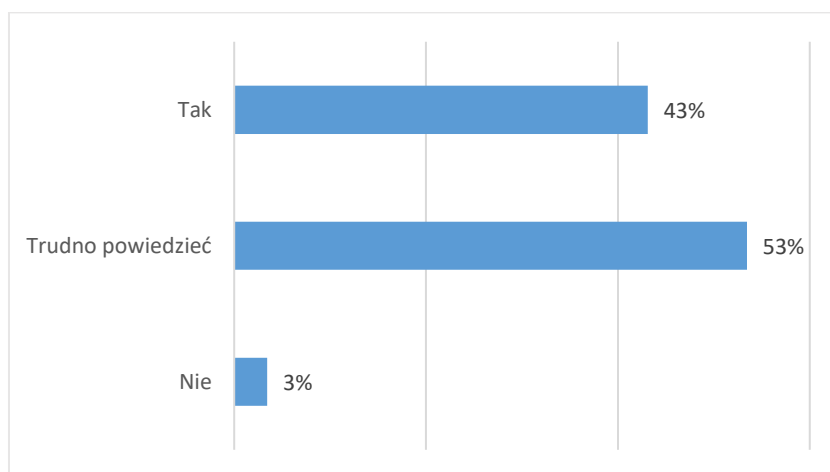

Źródło: badania własne

Szkolenia, spotkania, festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców -- takiej opinii jest 43% ankietowanych. Ponad połowie wszystkich odpowiadających trudno jest udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie, a 3% uważa, że projekty te nie interesują mieszkańców.

Wykres 11. *Czy Pan/i zdaniem szkolenia, spotkania, festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?*

Źródło: badania własne

Gdyby to od mieszkańców zależało, na co przeznaczyć dodatkowe środki finansowe w ich gminie, w pierwszej kolejności dofinansowałiby oni infrastrukturę i ofertę sportową i rekreacyjną (30% wskazań). Na drugim miejscu, z 27% głosami, uplasowała się infrastruktura drogowa, a na trzecim – zmniejszenie liczby osób bezrobotnych, które wskazała co czwarta odpowiadająca osoba. Po 14% wskazań otrzymały działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby po 50. roku życia oraz promocja obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki, a 13% -- infrastruktura społeczna oraz infrastruktura i oferta kulturalna. Ankietowani w ostatniej kolejności przeznaczyliby dodatkowe środki na poprawę warunków życia osób niepełnosprawnych, na działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem (oba obszary uzyskały 6% głosów), na aktywność społeczną mieszkańców (5%) oraz na działania umożliwiające podjęcie pracy przez kobiety (4%).

Wykres 12. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?

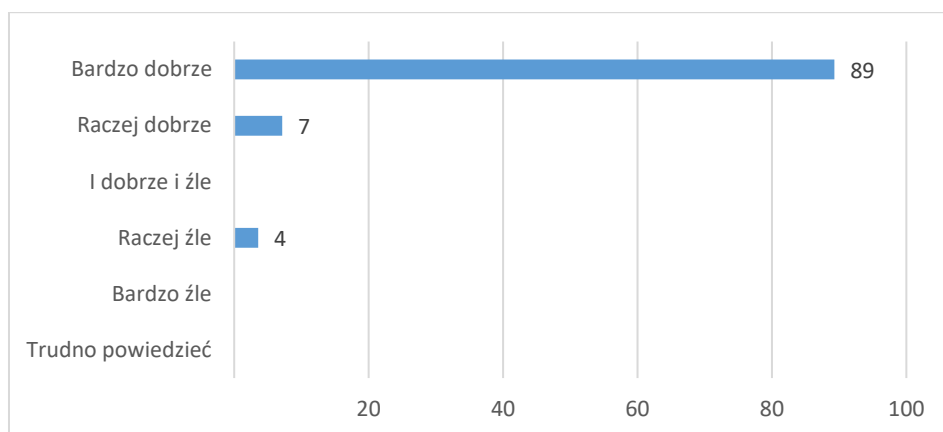
Źródło: badania własne

5.3. Funkcjonowanie LGD

Ocena pracy biura

Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania zostało ocenione przez odpowiadających bardzo pozytywnie – 89% ankietowanych przyznało mu bardzo dobre noty, a 7% -- raczej dobre. Zaledwie 4% badanych ocenia LGD "raczej źle".

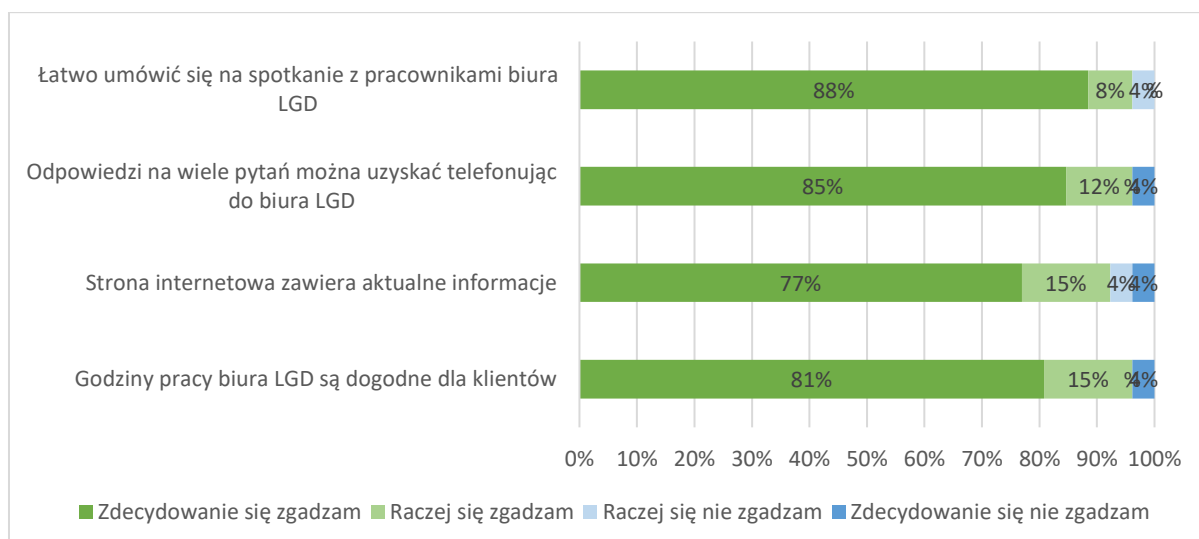
Wykres 13. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania?

Źródło: badania własne

Funkcjonowanie biura LGD również zostało ocenione bardzo przychylnie – ankietowani najbardziej doceniają fakt, że łatwo jest się umówić na spotkanie z jego pracownikami (88% odpowiedzi “zdecydowanie się zgadzam”), że odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD (85% odpowiedzi “zdecydowanie się zgadzam”) oraz że godziny pracy Biura są dogodne dla klientów (81% odpowiedzi “zdecydowanie się zgadzam”). 77% respondentów zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniem, że strona internetowa zawiera aktualne informacje.

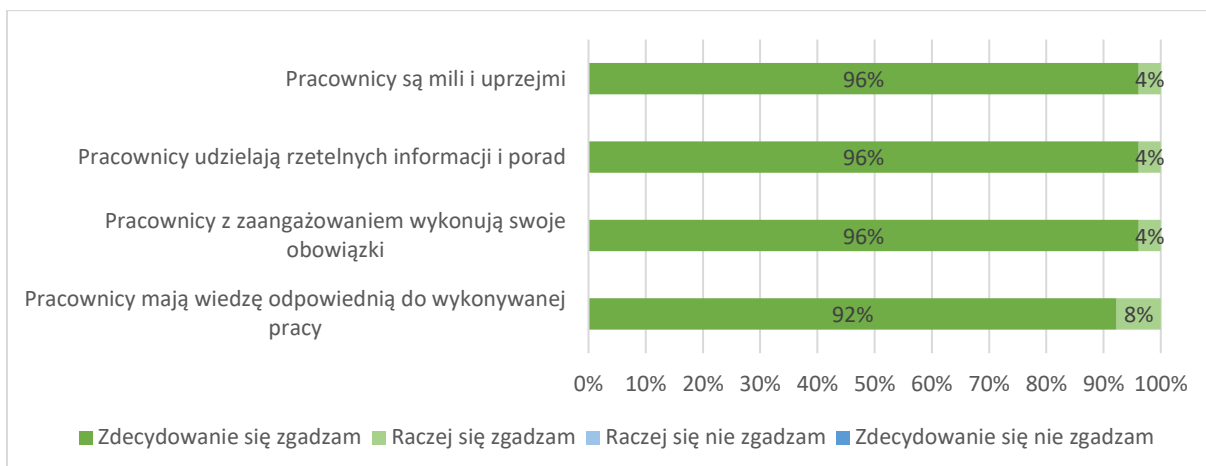
Wykres 14. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Źródło: badania własne

Wszyscy ankietowani są zgodni co do tego, że pracownicy są mili i uprzejmi, udzielają rzetelnych informacji i porad, wykonują swoje obowiązki z zaangażowaniem (w tym 96% odpowiedzi “zdecydowanie się zgadzam” we wszystkich wymienionych obszarach) oraz mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy (92% odpowiedzi “zdecydowanie się zgadzam”).

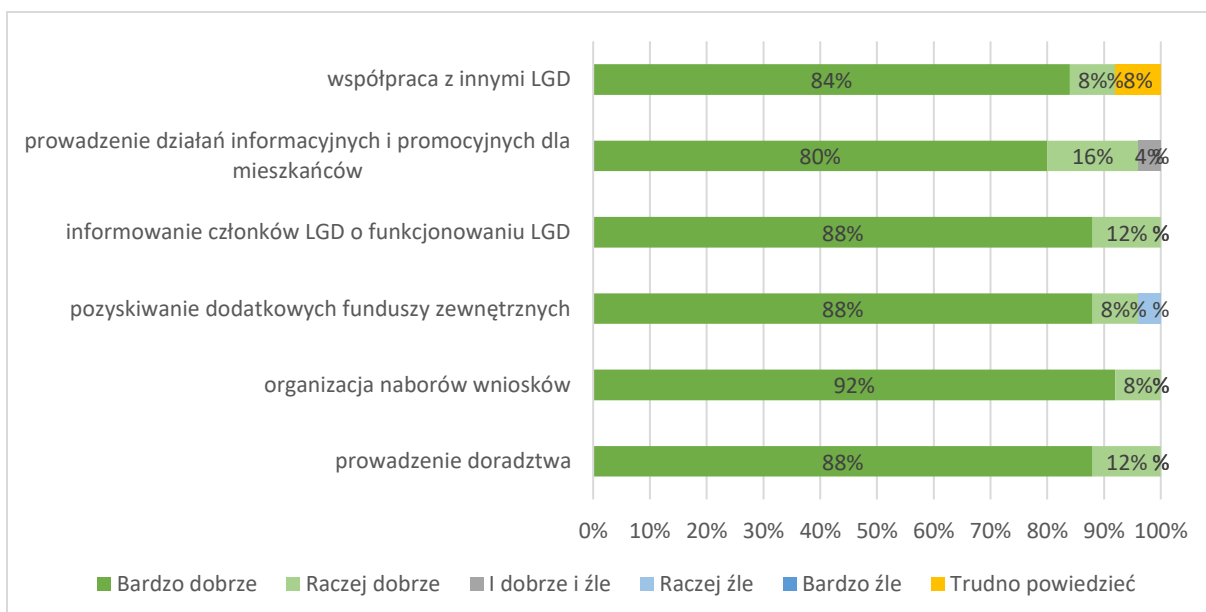
Wykres 15. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Źródło: badania własne

Poniższy wykres obrazuje, jak funkcjonuje biuro LGD na poszczególnych płaszczyznach. Najwyżej oceniono organizację naborów wniosków (92% bardzo dobrych ocen) oraz prowadzenie doradztwa i informowanie członków LGD o funkcjonowaniu Stowarzyszenia (oba obszary otrzymały po 88% bardzo dobrych ocen). Pozyskiwanie dodatkowych funduszy i prowadzenie działań informacyjnych dla mieszkańców również oceniono bardzo wysoko. Jeśli chodzi o współpracę z innymi LGD, 8% ankietowanych zaznaczyła odpowiedź „trudno powiedzieć”, co może sugerować, że część mieszkańców nie ma dostatecznej wiedzy w tym zakresie.

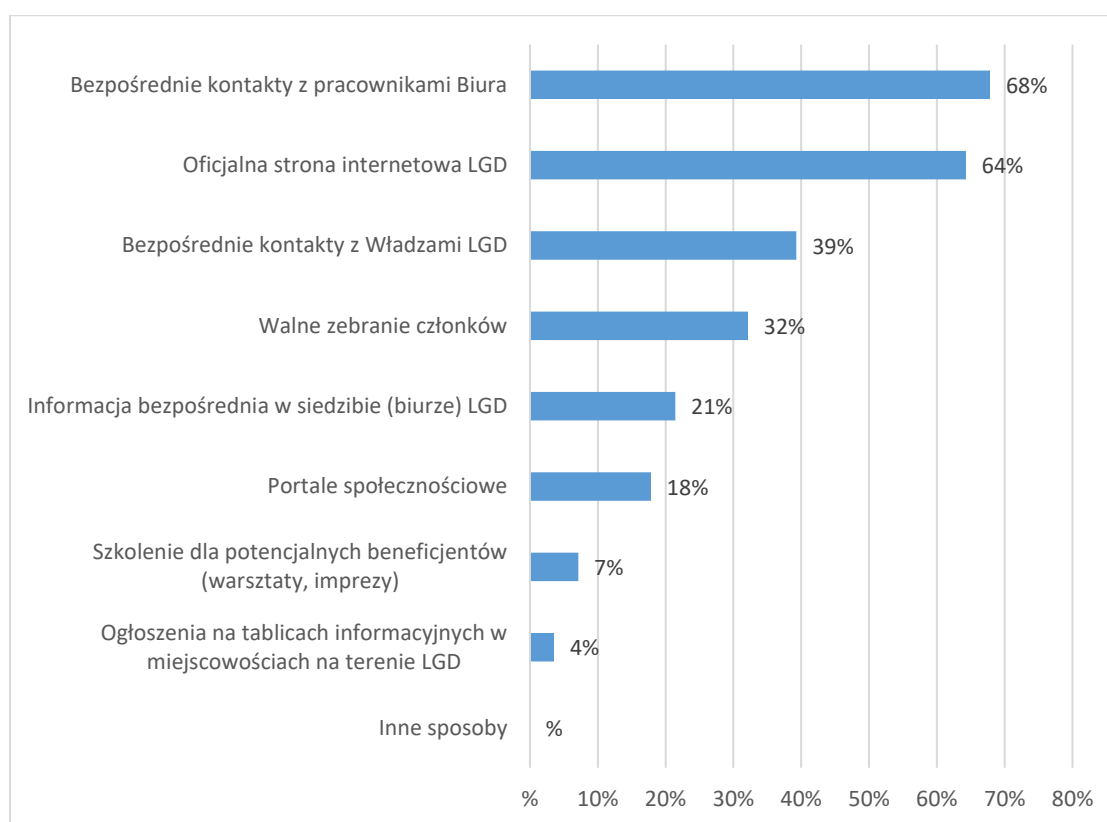
Wykres 16. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach

Źródło: badania własne

Bezpośrednie kontakty z pracownikami Biura oraz oficjalna strona internetowa to główne źródła informacji o funkcjonowaniu LGD – te odpowiedzi wskazuje kolejno 68% i 64% badanych. Dużo niżej w zestawieniu znajdują się bezpośrednie kontakty z władzami LGD (39% wskazań) oraz walne zebranie członków (32% wskazań). Najmniej ankietowanych informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania czerpie ze szkoleń dla potencjalnych beneficjentów oraz z ogłoszeń na tablicach informacyjnych – kolejno 7% i 4%.

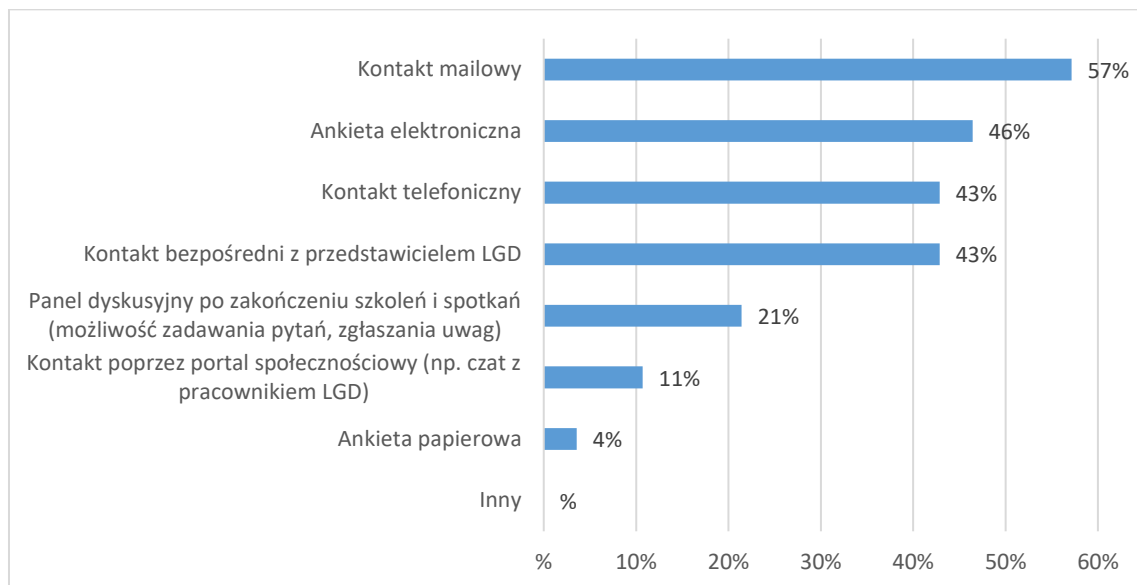
Wykres 17. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?

Źródło: badania własne

Ankietowani zapytani o to, który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej do społeczności do LDG byłby najbardziej odpowiedni, w większości wskazali na kontakt mailowy (57% głosów). Na drugim miejscu, z 46% wskazań, znalazła się ankieta elektroniczna, natomiast podium zamykają -- ex aequo -- kontakt telefoniczny oraz ten bezpośredni, z przedstawicielem LGD (54% odpowiedzi). Ankieta papierowa nie cieszy się zainteresowaniem respondentów w tej kwestii – wybiera ją zaledwie 4% osób.

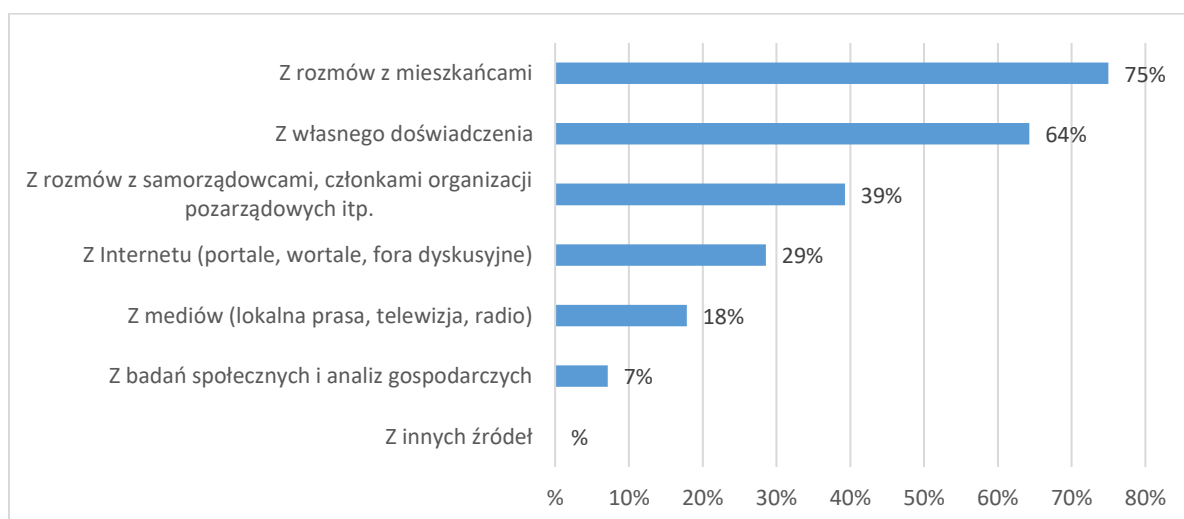
Wykres 18. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?

Źródło: badania własne

Rozmowy z mieszkańcami i własne doświadczenie to podstawowe źródła informacji o potrzebach lokalnej społeczności -- uzyskały one kolejno 75% i 64% wskazań. 39% respondentów taką wiedzę czerpie z rozmów z samorządowcami. Media oraz badania społeczne i analizy gospodarcze nie są najczęściej wybieranymi przez odpowiadających źródłami informacji o potrzebach mieszkańców -- korzysta z nich kolejno 18% i 7% badanych.

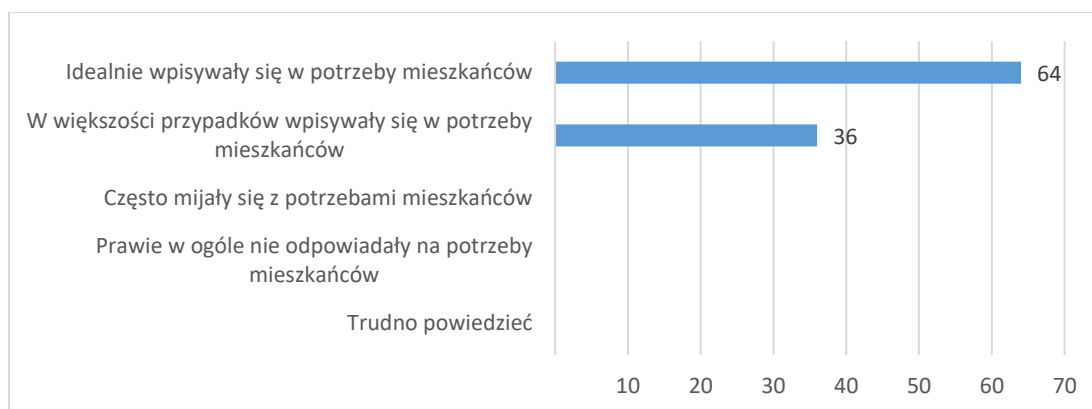
Wykres 19. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?

Źródło: badania własne

Ankietowani jednogłośnie twierdzą, że nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców -- 64% badanych uważa, że wpisywały się one idealnie w potrzeby lokalnej społeczności, a 36% -- że było tak w większości przypadków.

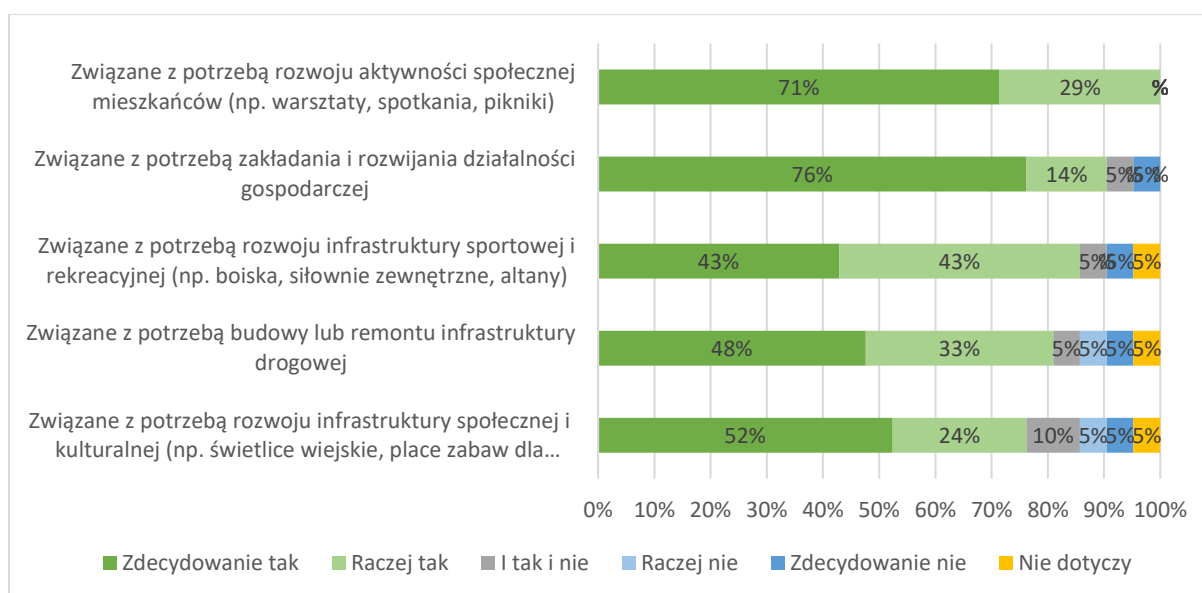
Wykres 20. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Źródło: badania własne

Realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych -- najbardziej tych związanych z potrzebą rozwoju aktywności społecznej mieszkańców (100% odpowiedzi twierdzących). 90% respondentów uważa, że nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów dotyczących zakładania i rozwijania działalności gospodarczej, a 86% -- dotyczących rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Dzięki naborom wniosków realizowanych w LGD poprawiła się sytuacja infrastruktury drogowej oraz tej społecznej i kulturalnej – takiego zdania jest odpowiednio 81% i 76% odpowiadających.

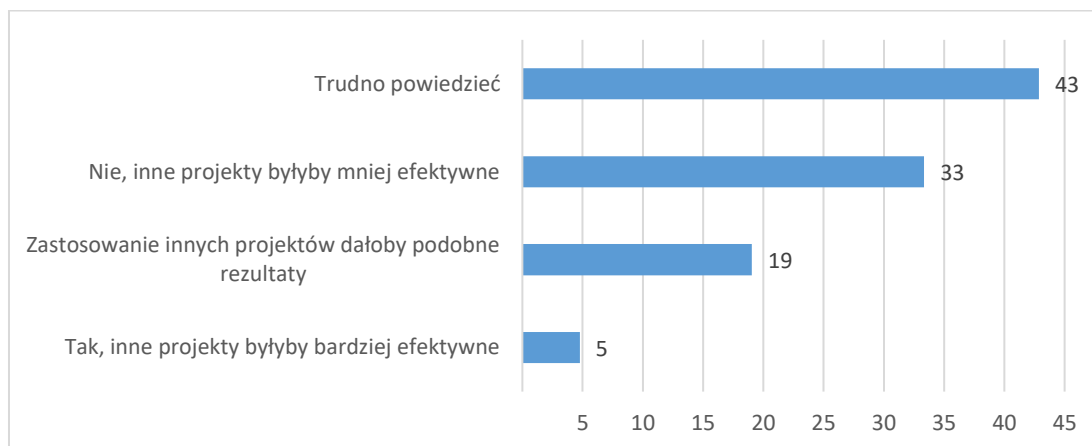
Wykres 21. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z:

Źródło: badania własne

Co trzeci ankietowany twierdzi, że inne projekty byłyby mniej efektywne; przeciwnego zdania jest 5% odpowiadających, a 19% osób uważa, że zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty. Warto zwrócić uwagę na kategorię oceny “trudno powiedzieć”, którą wybrało aż 43% badanych.

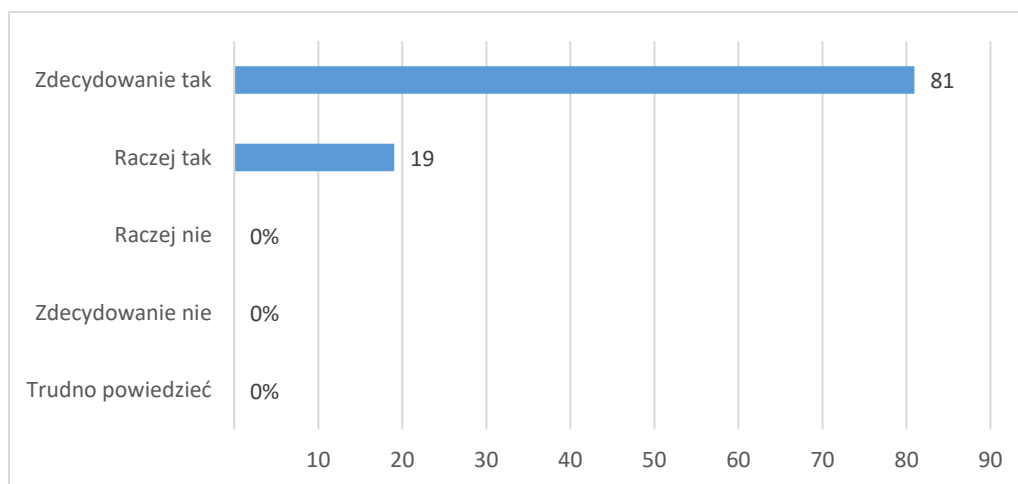
Wykres 22. *Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?*

Źródło: badania własne

Zdaniem wszystkich respondentów środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane z korzyścią dla społeczności -- 81% uważa, że zdecydowanie tak było, a 19% -- że zostały one wydane raczej efektywnie.

Wykres 23. *Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?*

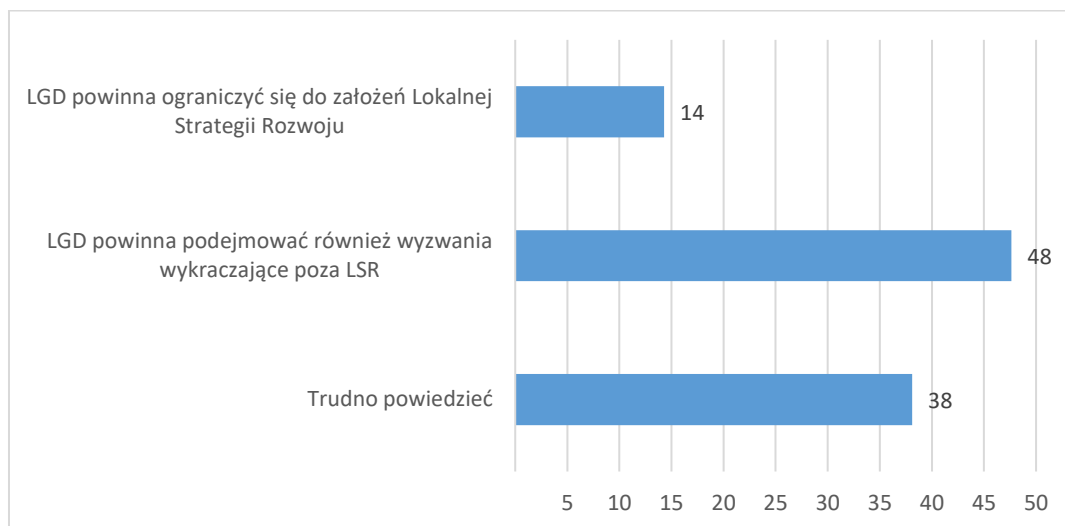

Źródło: badania własne

48% odpowiadających twierdzi, że Lokalna Grupa Działania powinna również podejmować działania wykraczające poza Lokalną Strategię Rozwoju. Przeciwnie stanowisko w tej sprawie zajęło 14% ankietowanych, natomiast 38% osób zaznaczyło odpowiedź “trudno powiedzieć”.

Wykres 24. *Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?*

Źródło: badania własne

Doradztwo biura LGD

Ogłaszanie i prowadzenie konkursów wiąże się z obowiązkiem udzielania bezpłatnego doradztwa. LGD świadczy indywidualne usługi doradcze. W latach 2016 – 2021 usługi doradcze w zakresie spotkań indywidualnych otrzymało ogółem **261** podmiotów (225 to osoby fizyczne i 36 instytucje).

Zainteresowanie beneficjentów doradztwem wynika z tego, że można za nie otrzymać łącznie dodatkowe 6 punktów w ramach lokalnych kryteriów wyboru. Rada LGD preferowała operacje, które w trakcie przygotowywania wniosku o przyznanie pomocy korzystały ze szkoleń lub z doradztwa oferowanego i realizowanego przez LGD. Informację o wnioskodawcy pozyskiwano na podstawie kart doradztwa LGD lub list obecności ze szkoleń dotyczących danego wniosku.

Nacisk na doradztwo wynika w dużej mierze z konieczności podnoszenia jakości wniosków składanych do LGD. Dzięki temu rozwiązaniu wnioski składane do LGD są znacznie lepszej jakości i dają większą szansę na realizację i końcowe rozliczenie.

Liczba udzielanego doradztwa wiąże się bezpośrednio z liczbą ogłaszanych naborów i składanych w ich ramach wniosków. W początkowym okresie wdrażania LSR, w latach 2016 - 2018 doradztwa udzielono łącznie 194 razy. W kolejnych latach liczba ta była mniejsza, ale zawsze było to kilkadziesiąt spotkań w każdym roku. Szczegóły poniżej w tabeli.

Tabela 12. Doradztwo w liczbach

	Indywidualne doradztwo (liczba podmiotów, którym udzielono doradztwa)
2016	57
2017	82
2018	55
2019	20
2020	18
2021	29
suma	261

Źródło: dane LGD

Zgodnie z zapisami strategii, w założonym planie komunikacji, bezpośrednio po świadczonej usłudze doradczej prowadzone są badania satysfakcji. Wyniki ankiet badające satysfakcję wskazują na bardzo wysokie zadowolenie wnioskodawców.

Wskaźniki usług doradczych uzyskują najwyższe oceny. Z analizy odpowiedzi udzielonych na pytania z ankiety wynika, że badani byli zadowoleni z przeprowadzonego doradztwa, osoby udzielające doradztwa były kompetentne, a informacje zostały przedstawione w sposób jasny i przejrzysty.

Plan komunikacji i plan szkoleń

Głównym celem planu komunikacji było systematyczne informowanie lokalnej społeczności o zasadach przyznawania dofinansowania. W ramach planu komunikacji LGD prowadziła spotkania i szkolenia dotyczące ogłaszanych naborów wniosków. Tego typu spotkania prowadzone były przed każdym naborem. Starano się dotrzeć do różnych grup społecznych. Zarówno do grup defaworyzowanych, osób bezrobotnych, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych czy innych jednostek organizacyjnych. Te działania pozwalały potencjalnym wnioskodawcom na zrozumienie zakresu konkretnego konkursu oraz zasad ubiegania się o wsparcie. Istotnym celem było również utrzymanie dobrego wizerunku i rozpoznawalności LGD, budowanie marki Stowarzyszenia.

W celu promocyjnym organizowano dużo spotkań, imprez lokalnych, konkursów o tematyce regionalnej, które zarazem aktywizowały mieszkańców oraz promowały działalność Stowarzyszenia. Cyklicznie organizowano m. in. Jarmark Ochweśnicki w Ślesinie. Wydarzenie

służyło upowszechnianiu i promocji dziedzictwa kulturowego, integracji społecznej, a także przyczyniało się do utrwalenia współpracy oraz promocji lokalnych twórców. Przy okazji imprez lokalnych i targów promowano markę i działalność LGD „MIĘDZY LUDŹMI I JEZIORAMI” na stoiskach promocyjnych. Przygotowano publikacje turystyczne oraz mapy terenu LGD z opisem atrakcji turystycznych zawierającym szlaki turystyczne piesze i rowerowe oraz szlaki kajakowe. Został wydany folder, a w kolejnym roku przewodnik turystyczny dla dzieci „Mozaika malowniczych gmin” promujący obszar Stowarzyszenia. Wydano również folder „W zgodzie z naturą” promujący walory przyrodnicze oraz zachęcający do podejmowania działań, które będą chronić przyrodę i walory naturalne terenu LGD.

Stowarzyszenie brało udział rokrocznie w wielu imprezach dożynkowych organizowanych przez różne gminy (m. in. Dożynki w Wilczynie, Dożynki Gminne w Kazimierzu Biskupim, Dożynki Gminne w Kleczewie). Zorganizowało też 5 akcji ekologicznych na terenie 5 gmin członkowskich LGD (m. in. Akcja Ekologiczna – „Miododajna Rabata”).

Prowadzono jednocześnie kampanię informacyjną na temat głównych założeń LSR oraz kampanię informacyjną na temat terminów przyjmowanych wniosków. Korzystano z mediów elektronicznych i tradycyjnych. Systematycznie zamieszczano informacje i artykuły na stronie LGD, jak również relacje fotograficzne z przygotowywanych operacji.

Stowarzyszenie prowadziło badanie trafności doboru sposobu promocji i prezentowania informacji o prowadzonych konkursach oraz zainteresowania uczestnictwem w działaniach LGD. Do zbadania efektywności działań informacyjnych i konsultacyjnych wykorzystywano ankiety elektroniczne i papierowe. Bieżąca analiza ich wyników pozwalała na dopasowanie jakości i intensywności działań komunikacyjnych do potrzeb mieszkańców.

Stowarzyszenie „MIĘDZY LUDŹMI I JEZIORAMI” w latach 2016-2021 zorganizowało 16 szkoleń dla organów LGD i pracowników biura (średnio 2-3 szkolenia rocznie, za wyjątkiem roku 2016 kiedy odbyło się aż 7 szkoleń). Szkolenia kierowane do wewnątrz organizacji pozwalały pracownikom biura, członkom Rady i członkom Zarządu sprawniej wykonywać swoje zadania. Pracownicy biura poznawali nowe metody wykonywania swoich obowiązków, uczyli się nowych technik, które mogli wykorzystać w codziennym funkcjonowaniu w biurze. Szkolenia dotyczyły m. in. wdrażania i ewaluacji wdrażania LSR, oceny i wyboru wniosków, sposobu realizacji i koordynacji projektów współpracy, sposobów oceny wniosków pod względem poprawności procedury, zasad i skuteczności udzielanego doradztwa oraz podniesienia kompetencji w tym zakresie, jak również podniesienia skuteczności komunikacji ze społecznością lokalną. Szczegóły w poniższej tabeli.

Tabela 13. Szkolenia

	Ilość szkoleń zrealizowanych
2016	7

2017	3
2018	2
2019	2
2020	1
2021	1
suma	16

Źródło: dane LGD

Funkcjonowanie organów – Zarząd, Rada, Walne Zebranie Członków

Stowarzyszenie „MIĘDZY LUDŹMI I JEZIORAMI” liczy 92 członków indywidualnych i instytucjonalnych (stan na podstawie - LSR na lata 2016-2023), w tym 5 osób pochodzi z sektora publicznego, 14 osób z sektora społecznego, 19 członków to przedsiębiorcy i 54 osoby to mieszkańcy regionu.

W latach 2016 – 2021 dziesięcioosobowy Zarząd spotkał się 61 razy. Odbyło się 9 spotkań Walnego Zgromadzenia Członków (najważniejszego organu LGD). Oprócz kwestii związanych z funkcjonowaniem i rozliczaniem Stowarzyszenia posiedzenia dotyczyły także aktualizacji LSR lub też jej zmian, zatwierdzenia kryteriów wyboru operacji, zatwierdzenia procedury wyboru i oceny operacji, zatwierdzenia kryteriów wyboru grantobiorców/operacji własnych finansowanych w ramach LSR. Rada LGD spotykała się 31 razy.

Tabela 14. Spotkania organów LGD

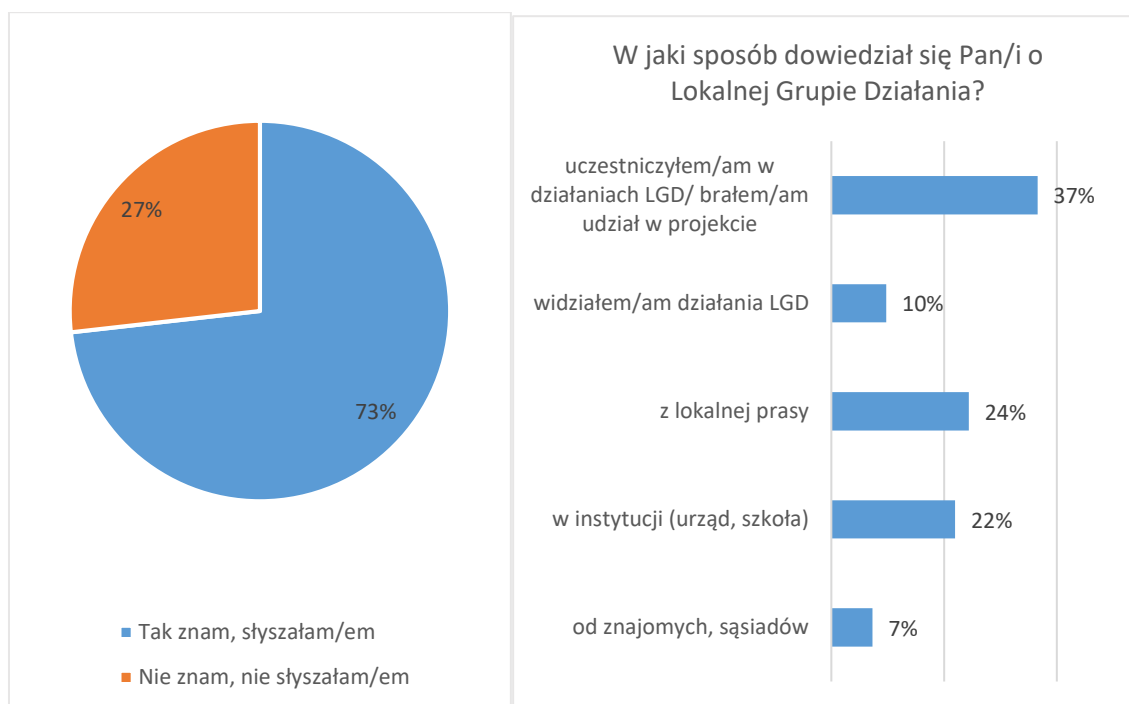
	Posiedzenia Zarządu LGD	Posiedzenia Rady LGD	WZC
2016	12	0	3
2017	12	3	2
2018	11	7	1
2019	9	7	1
2020	6	7	1
2021	11	7	1
suma	61	31	9

Źródło: dane LGD

Rozpoznawalność LGD

Prawie trzy czwarte ankietowanych mieszkańców przyznaje, że zna Lokalną Grupę Działania „Między Ludźmi i Jeziorami”. Najczęściej źródłem tej wiedzy jest uczestnictwo w działaniach podejmowanych przez Stowarzyszenie lub obserwacja inicjatyw LGD (łącznie 47%). Co czwarty z respondentów, którzy zadeklarowali znajomość LGD słyszał o niej z lokalnej prasy. Część zna LGD poprzez urzędy szkoły lub od znajomych i sąsiadów.

Wykres 25. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania Między Ludźmi i Jeziorami ?

Źródło: badania własne

Inne działania LGD

Lokalna Grupa Działania „MIĘDZY LUDŹMI I JEZIORAMI” w okresie 2016 – 2021 prowadziła szeroką gamę aktywności promocyjno-informacyjnych oraz działań aktywizacyjnych. Nie sposób wymienić wszystkich inicjatyw i działalności. Do najważniejszych należały te, które aktywizowały mieszkańców. Organizowano w tym celu wiele różnorodnych warsztatów dla lokalnej społeczności o tematyce zmierzającej do zachowania dziedzictwa kulturowego obszaru LGD (m. in. teatralne, wikliniarskie, kulinarne, garncarskie, warsztaty Decoupage, warsztaty ze zdobienia ozdób Bożonarodzeniowych, warsztaty "Poznajemy tradycje Wielkopolski"). Stowarzyszenie wzięło udział w Festynie charytatywnym „Żyj z całych sił”, w Festiwalu Historycznym „Tajemnice Trzech Stuleci” czy w Festynie Wędkarskim, jak również w Świątce Ziemniaka w Sławoszewku i Świątce Plonów w Lisewie. Na imprezach lokalnych organizowane było zazwyczaj stoisko promocyjne, gdzie uczestnicy mogli zapoznać się z aktualnymi konkursami organizowanymi przez LGD i zapoznać się z jej działalnością. Na targach turystycznych *Wypoczynek w Toruniu* – promowano atrakcje turystyczne, walory przyrodniczo – krajobrazowe oraz historyczno-kulturowe terenu LGD. Na targach *Festiwalu Smaków w Ślesinie* promowano tradycje lokalne oraz produkty regionalne obszaru Stowarzyszenia.

Jednocześnie LGD „MIĘDZY LUDŹMI I JEZIORAMI” brała udział w dodatkowych szkoleniach wzmacniających i rozszerzających zakres swojej działalności (m. in. przedstawiciele LGD wzięli

udział w szkoleniu dotyczącym współpracy LGD z JST oraz Zarządem Województwa Wielkopolskiego – UMWW).

LGD brała też udział w zagranicznych konferencjach i wizytach studyjnych. M.in. wzięła udział w konferencji w Europarlamencie w Brukseli pn. *”LGD, Rozwój Lokalny Kierowany przez społeczność w politykach UE i Państw Członkowskich - wielkopolskie doświadczenia i wnioski dla kolejnych perspektyw finansowych UE”*, wyjeździe studyjnym do Niemiec (Saksonia) oraz do Czech. LGD brało również udział w krajowej wizycie studyjnej w Karpaczu z dwoma LGD „Kwiat Lnu” i „DUCH GÓR”.

LGD było aktywne na wielu innych imprezach lokalnych, jubileuszach oraz imprezach świątecznych i okolicznościowych. W celu promocji prowadzonych działań LGD umieszczała informacje i fotorelacje o działaniach i aktywnościach Stowarzyszenia na swojej stronie internetowej.

5.4. Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Realizacja rzeczowa

W ramach 6 celów szczegółowych wyznaczonych w LSR zaplanowano 15 przedsięwzięć z precyzyjnie wyznaczonymi 33 wskaźnikami produktu. 20 z 33 wskaźników produktu ma realizację umowy na poziomie co najmniej 100%. Realizację płatności na poziomie 100% (i ponad 100%) ma 21 wskaźników produktu. Żaden ze wskaźników nie przekroczył, powyżej 100% realizacji umów.

Tabela 15. Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.

Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
				Umowy	Płatności
1.1.1. Aktywizacja osób bezrobotnych w postaci szkoleń i warsztatów przygotowujących do podejmowania działalności gospodarczej	wp111_Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów zorganizowanych dla osób z grupy docelowej przedsięwzięcia 1.1.1	sztuka	2	100,00%	100%
1.1.2. Podejmowanie działalności gospodarczej	wp112_Liczba założonych działalności gospodarczych przez beneficjentów przedsięwzięcia 1.1.2 i utrzymanych przez co najmniej 2 lata	sztuka	27	59,00%	25%
1.2.1. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej z wyłączeniem beneficjentów przedsięwzięcia 1.2.2.	wp121a_Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach przedsięwzięcia 1.2.1.	sztuka	18	94,00%	61%

	wp121b_Liczba operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstwa w ramach przedsięwzięcia 1.2.1.	sztuka	18	77,00%	61%
1.2.2. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej w branżach związanych z zakwaterowaniem, gastronomią, sportem, rozrywką i rekreacją oraz działalność gospodarstw domowych zatrudniających pracowników (Sekcje PKD: I, R, T)	wp122_Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach przedsięwzięcia 1.2.2.	sztuka	5	77,00%	100%
1.2.3. Podniesienie kompetencji pracowników beneficjentów przedsięwzięcia 1.1.2, 1.2.1 i 1.2.2.	wp123a_Liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów dla beneficjentów przedsięwzięcia 1.2.3.	sztuka	2	100,00%	100%
	wp123b_Liczba ukończonych kursów zawodowych przez beneficjentów przedsięwzięcia 1.2.3	sztuka	1	100,00%	100%
1.2.5. Aktywizacja przedsiębiorców w postaci szkoleń i warsztatów przygotowujących do rozwoju przedsiębiorczości	wp125_Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów zorganizowanych dla osób z grupy docelowej przedsięwzięcia 1.2.5.	sztuka	2	100,00%	100%
- 1.1.2. Podejmowanie działalności gospodarczej, - 1.2.1. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej z wyłączeniem beneficjentów przedsięwzięcia 1.2.2. - 1.2.2. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej w branżach związanych z zakwaterowaniem, gastronomią, sportem, rozrywką i rekreacją oraz działalność gospodarstw domowych zatrudniających pracowników (Sekcje PKD: I, R, T)	- wp112, - wp121a, - wp121b, - wp122a, wskaźniki te zostały już ujęte powyżej	n/d	n/d	n/d	n/d
2.1.1. Budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	wp211_Liczba obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej powstałej na terenach rekreacyjnych uatrakcyjnionych w ramach przedsięwzięcia 2.1.1.	sztuka	2	100,00%	100%
2.1.2. Przebudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	wp212a_Liczba obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej przebudowanej w ramach przedsięwzięcia 2.1.2.	sztuka	8	37,00%	37%
	wp212b_Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	10	100,00%	100%

	wp212c_Liczba wydawnictw (tytułów, w tym map) promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydawanych przez LGD	sztuka	1	100,00%	100%
	wp212d_Liczba map promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, umieszczonych na stronie internetowej LGD	sztuka	1	100,00%	100%
	wp212e_liczba wydarzeń/działań promujących atrakcje turystyczne	sztuka	1	100,00%	100%
	wp212f_Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym współpracy międzynarodowej	sztuka	1	100,00%	100%
	wp212g_Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	sztuka	5	100,00%	100%
	wp212h_Liczba przygotowanych projektów współpracy	sztuka	1	100,00%	100%
	wp212i_Powierzchnia terenów rekreacyjnych, na których zmodernizowano obiekty infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w ramach przedsięwzięcia 2.1.2.	hektar	10	100,00%	100%
2.1.3. Urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków i innych miejsc wypoczynku	wp213_Liczba parków, w których urządzono i uporządkowano teren w ramach przedsięwzięcia 2.1.3.	sztuka	1	100,00%	100%
2.2.1. Modernizacja budynków wpisanych do ewidencji zabytków	wp221_Liczba zabytków poddanych renowacji w ramach przedsięwzięcia 2.2.1.	sztuka	1	100,00%	100%
2.2.2. Aktywizacja potencjalnych beneficjentów w postaci szkoleń i warsztatów przygotowujących do składania wniosków w ramach celu szczegółowego 2.1. i 2.2.	wp222_Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów dla osób z grupy docelowej przedsięwzięcia 2.2.2.	sztuka	1	100,00%	100%
3.1.1. Zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego wraz ze wzmacnianiem poczucia tożsamości lokalnej	wp311a_Liczba warsztatów dla lokalnej społeczności o tematyce zmierzającej do zachowania dziedzictwa kulturowego obszaru LGD zorganizowanych w ramach przedsięwzięcia 3.1.1.	sztuka	58	89,66%	89,66%

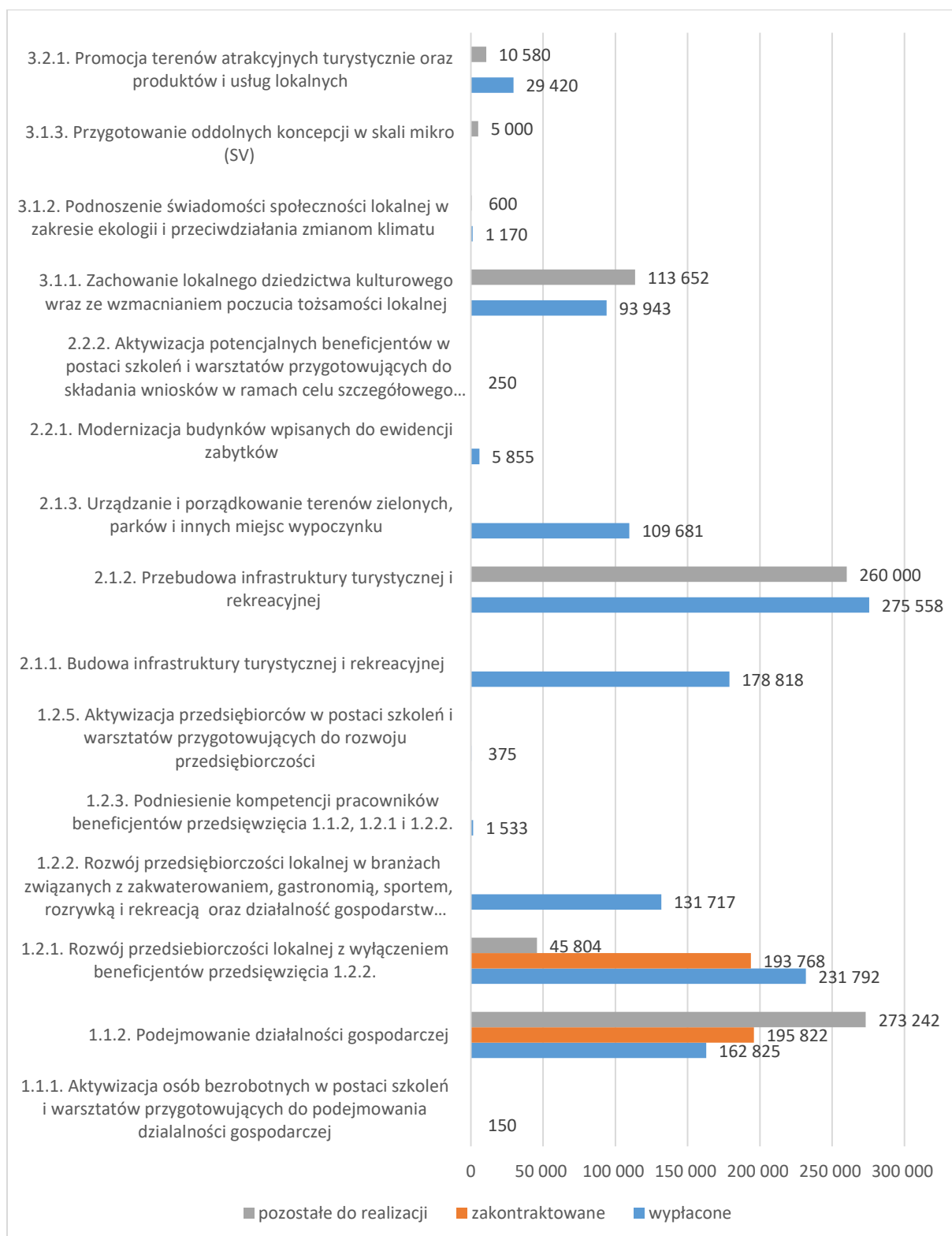
	wp311b_Liczba wydarzeń / imprez zrealizowanych w ramach poddziałania 3.1.1. (wskaźnik 2.12)	sztuka	14	100,00%	100%
	wp311d_Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego (nr 2.10)	sztuka	4	100,00%	100%
	wp311f_Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym współpracy międzynarodowej	sztuka	3	66,66%	33%
	wp311g_Liczba wystaw tematycznych promujących obszar LGD zorganizowanych w ramach przedsięwzięcia 3.1.1.	sztuka	1	100,00%	100%
3.1.2. Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie ekologii i przeciwdziałania zmianom klimatu	wp312_Liczba "akcji ekologicznych" angażujących społeczność lokalną (np. rozdawanie sadzonek drzew w zamian za makulaturę/twardy plastik, gry terenowe, wspólne sadzenie roślin w przestrzeni publicznej, akcja także w szkołach, konkursy plastyczne na plakat o zagrożeniach związanych z nielegalnym spalaniem odpadów) zorganizowanych w ramach przedsięwzięcia 3.2.1.	sztuka	10	80,00%	80%
3.1.3 Przygotowanie oddolnych koncepcji w skali mikro (SV)	wp313_Liczba opracowanych koncepcji Smart Village	sztuka	5	0,00%	0,00%
3.2.1. Promocja terenów atrakcyjnych turystycznie oraz produktów i usług lokalnych	wp321a_Liczba imprez targowych, na których promowano tereny turystyczne z obszaru LGD w ramach przedsięwzięcia 3.2.1.	sztuka	8	75,00%	75,00%
	wp321b_Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje w ramach przedsięwzięcia 3.2.1.	sztuka	3	66,67%	66,67%
	wp321c_Liczba wydanych publikacji książkowych służących celom promocyjnym obszaru LGD w ramach przedsięwzięcia 3.2.1.	sztuka	5	80,00%	80,00%
	wp321d_Liczba wydanych map turystycznych służących celom promocyjnym obszaru LGD w ramach przedsięwzięcia 3.2.1.	sztuka	1	100,00%	100,00%
	wp321e_Liczba wyjazdów studyjnych służących celom promocyjnym obszaru LGD oraz wymianie doświadczeń w zakresie promocji produktów turystycznych w ramach przedsięwzięcia 3.2.1.	sztuka	3	66,67%	66,67%

Źródło: dane LGD

Postęp finansowy

Najwięcej środków wypłacono w ramach przedsięwzięcia *Przebudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej* (275 558 EUR), *Rozwój przedsiębiorczości lokalnej z wyłączeniem beneficjentów przedsięwzięcia 1.2.2. – tj. branży związanych z zakwaterowaniem, gastronomią, sportem, rozrywką i rekreacją* (231 792 EUR) oraz *Budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej* (178 818 EUR). Tylko 2 przedsięwzięcia: *Podjęcie działalności gospodarczej i Rozwój przedsiębiorczości lokalnej z wyłączeniem beneficjentów przedsięwzięcia 1.2.2.* mają zakontraktowane kwoty przeznaczone na realizację w przyszłości: (195 822 EURO) na podjęcie działalności gospodarczej oraz (193 768 EURO) na rozwój przedsiębiorczości.

Wykres 26. Realizacja finansowa w EURO – stan na 31.12.2021 r.

Źródło: dane LGD

Opis projektów współpracy

LGD „MIĘDZY LUDŹMI I JEZIORAMI” do roku 2021 zrealizowała 2 projekty współpracy.

LGD zrealizowała międzyregionalny projekt współpracy pod nazwą: *Wielkopolska Okiem Cyklisty* zrealizowany we współpracy z czterema LGD krajowymi – LGD „Solna Dolina”, Stowarzyszeniem „Unia Nadwarciańska”, Stowarzyszeniem „Solidarni w Partnerstwie” oraz Stowarzyszeniem „Wielkopolska Wschodnia”. Głównym celem projektu była promocja i wzmocnienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej obszarów partnerskich. Rezultatami projektu było: postawienie 44 wiat przystankowo – rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie gmin członkowskich LGD, opracowanie i wydrukowanie mapy, obejmującej wszystkie gminy uczestniczące w projekcie, a także mapy w wersji do umieszczenia na stronach internetowych LGD biorących udział w projekcie. Wiaty przystankowe zostały zlokalizowane w ogólnie dostępnych miejscach i służą jako miejsce postojowe dla rowerzystów korzystających z pętli rowerowej na terenie Lokalnych Grup Działania realizujących projekt. W ramach projektu zorganizowano jednocześnie 5 imprez sportowo-rekreacyjnych przez różnych partnerów biorących udział w projekcie. Na terenie LGD „MIĘDZY LUDŹMI I JEZIORAMI” zrealizowano profesjonalny film promujący obszar Stowarzyszenia. Film zamieszczono na stronie internetowej. Efekty działań projektu są wsparciem dla inicjatyw lokalnych do organizowania spotkań i imprez o charakterze rekreacyjnym, sportowym i społecznym i służy wzajemnej integracji mieszkańców. Zrealizowany projekt aktywizuje jednocześnie społeczność oraz ma wpływ na rozpoznawalność marki Stowarzyszenia.

Drugi z nich zrealizowany w latach 2019 – 2021 to projekt międzyregionalny *Gotowanie Atrakcją Regionu (GAR)* w partnerstwie z krajową LGD „Unia Nadwarciańska”. Celem głównym była promocja i wzmocnienie atrakcyjności turystyczno – rekreacyjnej obszarów partnerskich. W ramach projektu przygotowano i wydano album „W poszukiwaniu piękna i inspiracji kulinarnych”. Jednocześnie zorganizowano warsztaty carvingu dotyczące sztuki dekorowania warzyw i owoców. Specjaliści w dziedzinie carvingu zapoznali uczestników warsztatu z historią carvingu, oraz przybliżyli techniki i rodzaje cięć wraz z omówieniem niezbędnych narzędzi. Warsztaty cieszyły się dużym zainteresowaniem mieszkańców. Projekt promował i podkreślał walory obszaru działalności Stowarzyszenia, przyczyniał się do wzmocnienia jego marki, jak również aktywizował mieszkańców regionu.

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

Próba podsumowania realizacji wskaźników w trakcie realizacji strategii może dać tylko ogólny obraz. W strategii przewidywano wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą. Założono wzrost o 27%, a obserwowany w 2021 roku wyniósł 38%. Dochody gmin miały wzrosnąć o 88%, a obserwowane w 2021 roku wyniosły 59%. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym powinien spaść do wartości 7%, a w 2021 roku wyniósł 5%. Założony wzrost liczby stowarzyszeń na 10 tys. mieszkańców został osiągnięty w 2021 roku. Wszystko to jednak jedynie przybliżenie ponieważ właściwe rozliczenie wskaźników oddziaływania dokonać będzie można dopiero po zakończeniu realizacji strategii i rozliczeniu ostatniego beneficjenta. Obecnie można przewidywać, że będzie to rok 2024.

CEL OGÓLNY 1	Wzrost poziomu przedsiębiorczości lokalnej na terenie LGD			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego I	Jednostka miary	Stan początkowy 2013	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób	55	70	Bank Danych Lokalnych GUS (wartość uśredniona dla gmin obszaru LGD)
_Dochody własne gminy - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (podatek dochodowy od osób fizycznych) w przeliczeniu na 1 mieszkańca	zł/os.	397,74	750	Bank Danych Lokalnych GUS (wartość uśredniona dla gmin obszaru LGD)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	Procent	10,8	7,0	Bank Danych Lokalnych GUS (wartość uśredniona dla gmin obszaru LGD)

CEL OGÓLNY 2	Poprawa jakości przestrzeni na terenie LGD jako otoczenia dla procesów gospodarczych i społecznych			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego II	Jednostka miary	Stan początkowy 2013 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Dochody własne gminy - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (podatek dochodowy od osób fizycznych) w przeliczeniu na 1 mieszkańca	zł/os	397,74	750	Bank Danych Lokalnych GUS (wartość uśredniona dla gmin obszaru LGD)
Liczba imprez organizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Liczba imprez/1000 os	9,4	15	Bank Danych Lokalnych GUS (wartość uśredniona dla gmin obszaru LGD)
Liczba osób, w których odczuciu zwiększyła się atrakcyjność turystyczno-rekreacyjna obszaru po realizacji projektu współpracy	Liczba osób	0	500	Ankieta przeprowadzona przez LGD

CEL OGÓLNY 3	Wzrost poczucia tożsamości lokalnej wśród mieszkańców obszaru LGD			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego III	Jednostka miary	Stan początkowy 2013 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	Liczba osób	23	29	Bank Danych Lokalnych GUS (wartość uśredniona dla gmin obszaru LGD)

Liczba imprez organizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w przeliczeniu na 1. tys. mieszkańców	Liczba imprez/os.	9,4	15	Bank Danych Lokalnych GUS (wartość uśredniona dla gmin obszaru LGD)
---	-------------------	-----	----	---

Ocena wpływu na kapitał społeczny

Zdaniem LGD duży wpływ na rozwój kapitału społecznego miały dotacje przyznawane na podejmowanie działalności gospodarczej. Również duży wpływ mają realizowane przez LGD działania aktywizacyjne, ale często trudno jest przekonać ludzi do takich działań (zwłaszcza młodzież). Na zwiększanie kapitału społecznego wpływ mają też projekty infrastrukturalne. LGD wspomaga wnioski składane w tym obszarze. Powstająca infrastruktura wpływa na zwiększenie kapitału społecznego. Fakt budowania wiat, w ramach projektu współpracy, na szlakach rowerowych oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej przyczyniał się do organizacji rajdów, wycieczek rowerowych, a to wszystko wpływa na aktywność mieszkańców, powiększając zarazem kapitał społeczny. LGD przeprowadziło również dwa duże nabory grantowe, ale z umiarkowanym zainteresowaniem ze strony mieszkańców i stowarzyszeń. Na terenie, na którym działa Stowarzyszenie jest stosunkowo mało stowarzyszeń formalnych, raczej działają grupy nieformalne. Pozyskanie grantu przez podmioty fizyczne nie było dopuszczane przez Stowarzyszenie. Zdaniem LGD przejście przez etapy: pozyskanie, realizacja i rozliczenie grantu jest bezpieczniejsze i pewniejsze kiedy realizuje to formalna organizacja. Dlatego grantów nie udostępniano podmiotom fizycznym. W przyszłym okresie LGD nie podjęło jeszcze ostatecznych decyzji czy to ulegnie zmianie.

Przedsiębiorczość

LGD potwierdza, że przedsiębiorczość powinna być wspierana. Zgodnie z LSR dofinansowywano podejmowanie działalności gospodarczej oraz rozwój działalności. Dzięki wsparciu LGD powstało wiele interesujących działalności, które cały czas utrzymują się i działają. W przyszłości Stowarzyszenie nadal będzie wspierać zarówno podejmowanie, jak i rozwój działalności gospodarczej.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

LGD realizowała przedsięwzięcia przyczyniające się do rozwoju turystyki. Inicjatyw tego typu było bardzo dużo. Do takich należał przeprowadzony projekt współpracy *Wielkopolska Okiem Cyklisty* dotyczący rozwoju turystyki rowerowej. Budowano wiaty – małą infrastrukturę dla rozwoju turystyki rowerowej, jak również opracowywano specjalne mapy rowerowe oraz albumy promujące obszar LGD. W drugim projekcie współpracy dotyczącym rozwoju kulinarnego w regionie były zrealizowane również ciekawe działania związane z dziedzictwem kulturowym oraz wydano publikacje albumowe. Dla Stowarzyszenia zarówno turystyka, jak i

dziedzictwo kulturowe jest bardzo istotne w planowanych działaniach. Kierunek ten LGD zamierza kontynuować.

Grupy defaworyzowane

Z perspektywy czasu LGD stwierdza, że zidentyfikowane grupy defaworyzowane były raczej dobrze zdefiniowane (były to osoby bezrobotne oraz niepełnosprawne). 50% wniosków na dotacje pochodziło z grupy - niepełnosprawni posiadający wymagane orzeczenie o niepełnosprawności. Oznacza to, że definicje grup defaworyzowanych sprawdziły się, a LGD pomogły tym grupom. W przyszłej LSR planowane jest doprecyzowanie definicji dla grupy bezrobotnych o dodatkowe parametry (np. wiek, płeć). LGD prowadzi działania dotyczące diagnozy.

Innowacyjność

Należ stwierdzić, że samo pojęcie było niejasno zdefiniowane. Stowarzyszenie definiowała innowacyjność dla swojego obszaru. Uznawano innowacyjność projektu pod kątem nowych działań, które nie występowały wcześniej na obszarze LGD. Takie podejście się sprawdziło i prawdopodobnie będzie ono stosowane w przyszłości. Zdaniem LGD samo kryterium nie jest niezbędne, gdyż czasami obszar potrzebuje nowych działań, które nie są konieczne innowacyjne.

Projekty współpracy

W ocenie LGD narzędzie, jakim są projekty współpracy jest narzędziem dobrym. Strony współpracujące są zadowolone z przeprowadzonych projektów, a elementy współpracy są pożyteczne dla wszystkich. Sama integracja między gminami jest pożyteczna i inspirująca do przyszłych działań. Po zakończonych projektach nadal utrzymywana jest współpraca między partnerami. Finansowanie projektów udało się LGD zrealizować z konta składkowego. W związku z tym nie wystąpił problem finansowy. Sposób finansowania projektów współpracy stanowi jednak pewne ograniczenie.

Ocena funkcjonowania LGD

LGD „MIĘDZY LUDŹMI I JEZIORAMI” współpracuje z 5 gminami, z którymi współpraca układa się bardzo dobrze, wspólnie z gminami zastanawiają się, jak najefektywniej i pożytecznie wykorzystać środki finansowe na rzecz mieszkańców.

Współpraca LGD z organizacjami pozarządowymi jest również bardzo dobra i zawsze organizacje mogą liczyć na wsparcie i pomoc Stowarzyszenia.

Wielu przedsiębiorców, którzy otrzymują dotacje współpracuje z LGD przez cały czas. LGD zawsze może liczyć na ich pomoc. Do przedsiębiorców, którzy wcześniej pozyskali dotację LGD często zwraca się i zleca im przeprowadzanie prac w ramach nowych, prowadzonych inicjatyw.

Stowarzyszenie jest raczej zadowolone z prowadzonych działań aktywizacyjnych i animacji. Chociaż w niektórych inicjatywach wspólnie realizowanych z gminami czują się pominięci np. czasami gminy nie informują o wspólnie prowadzonych czy finansowanych inicjatywach i przypisują zasługi tylko sobie.

Celem ułatwienia realizacji LSR należałoby uprościć procedury obowiązujące w UM. Należy stwierdzić, że są to jednak procedury zewnętrzne niezależne od UM. Niestety czasem ich dotkliwość przekłada się na beneficjentów, którzy to przypisują LGD.

Ocena procesu wdrażania

LGD nie miała problemów z realizacją rzeczową i finansową. Stowarzyszenie aktualnie wykonało już 70% LSR i są w trakcie realizacji ostatniego naboru. Wnioski z naboru są obecnie od 6 miesięcy sprawdzane i analizowane przez UM.

Procedury stosowane przez LGD nie są dla beneficjentów łatwe, ale biuro LGD oferuje bardzo dużą pomoc. Niektóre wnioski są przygotowywane przez firmy doradcze i niestety nie jest to do końca korzystne zjawisko, zwłaszcza dla potencjalnych beneficjentów, którzy potem muszą realizować zaakceptowane projekty. Sam wniosek jest wymagający, ale udział w szkoleniach organizowanych przez LGD może sprawić, że wypełnienie wniosku oraz przygotowanie biznesplanu staje się stosunkowo prostą czynnością, do samodzielnego przejścia.

Zdaniem LGD stosowane wewnętrzne kryteria, nie wszystkie są potrzebne, ale na tym etapie trudno je modyfikować, gdyż są wpisane w aktualną LSR.

Liczba wskaźników stosowanych przez LGD wydaje się zbyt duża. Wskaźników mogłoby być mniej.

Wartość dodana podejścia LEADER

Zdaniem Stowarzyszenia jego działania podejmowane na obszarze 5 gmin wpłynęły pozytywnie na mieszkańców, na organizacje i samorządy. Nastąpiła wzajemna integracja. Jest to wartość, która zaistniała dzięki LGD.

LGD stwierdza, że produkty projektów uzyskiwane za pośrednictwem LGD są wykorzystywane zgodnie z przeznaczeniem. Potencjał intelektualny i infrastrukturalny jest wykorzystywany bardzo dobrze.

To, że dane wytwory są efektem działań LGD jest częściowo wiadome mieszkańcom. Większości przedsięwzięć towarzyszą tablice lub plakaty informujące, że dany projekt

prowadzony był przez lub we współpracy z LGD. Jednak czasami gmina przypisuje sobie rezultaty działań. Stąd wiele osób nie wie, że to były działania LGD. Być może wynikać to może również z niedostatecznego zainteresowania mieszkańców.

Oferta Stowarzyszenia jest w większości dobra dla mieszkańców i uwzględnia ich potrzeby. Zawsze znajdują się jednak osoby niezadowolone, które chciałyby jeszcze więcej działań na rzecz mieszkańców.

Komplementarność projektów występuje w LSR, co powinno się również przekładać na realizowane działania projektowe. Synergia projektowa jest zauważalna. Np. wyremontowanie wiejskiej świetlicy pozwalało na organizowanie większych imprez. Gminy często starały się być komplementarne ze swoimi zadaniami i pomysłami w LSR. Na etapie jej tworzenia były podejmowane decyzje co do zawartości LSR.

LGD jest zadowolona ze współpracy z UM. Urzędnicy są bardzo pomocni, choć długie terminy analizowania wniosków są problematyczne dla LGD i beneficjentów.

Stowarzyszenie bardzo wysoko ocenia współpracę z siecią wojewódzką LGD. Na tej platformie następuje wymiana doświadczeń, wzajemne doradztwo w rozwiązywaniu problematycznych zagadnień (np. zmiana statutu, sposoby zmian procedur). Współpraca ta jest przyjazna i potrzebna w prowadzonych działaniach.

7. Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Stowarzyszenie jest partnerstwem sektora społecznego, publicznego i gospodarczego. Najsilniejszą pozycję w trójsektorowym partnerstwie mają bez wątpienia samorządy. Tworzą trwałą strukturę, mają do dyspozycji dobrze zorganizowane urzędy i wykwalifikowanych pracowników. Samorządy korzystają z dostępnych w LGD funduszy ale nie zawsze są tak pomocne jak oczekiwaliby Stowarzyszenie (na przykład w sprawie wsparcia w poszukiwaniu prefinansowania dla grantobiorców). Silne relacje wiążą LGD z organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze LSR. Dzieje się tak w dużej mierze ze względu na prowadzone projekty grantowe, ale zasadniczym sposobem nawiązywania relacji są działania aktywizacyjne i animacyjne prowadzone przez biuro LGD. Najmniej chętni do współpracy są przedsiębiorcy, którzy nakierowani są pozyskiwaniu funduszy. LGD powinno skoncentrować się na dalszej aktywizacji i zaangażowaniu organizacji pozarządowych w funkcjonowanie Partnerstwa, ale również wytworzeniu platformy systematycznej współpracy z przedsiębiorcami.

Realizacja wskaźników postępuje zgodnie z założonym planem. Nabory na niekomercyjną infrastrukturę w połowie 2022 roku pozwoliły zagospodarować większość dostępnych środków, ale prawdopodobnie potrzebny będzie jeszcze jeden nabór na pozostałe środki. W przypadku premii na zakładanie działalności gospodarczej liczba chętnych znacznie przekroczyła wartość alokacji. Doświadczenie i determinacja władz LGD i pracowników biura pozwalają mieć uzasadnione przypuszczenie, że wszystkie wskaźniki zostaną osiągnięte, a cały budżet wykorzystany. Niebezpieczeństwem jest z kolei niepewna sytuacja ekonomiczna, inflacja i problemy z dostępnością towarów i maszyn. Dodatkowo na powyższe problemy nakładają się długie terminy weryfikacji wniosków w Urzędzie Marszałkowskim. Połączenie tych dwóch niedogodności może powodować wycofywanie się wnioskodawców z realizacji nieadekwatnych kosztorysów i nierealnych finansowo pomysłów biznesowych. Niestety problem ten dotyczy nie tylko przedsiębiorców ale również samorządów realizujących inwestycje infrastrukturalne. LGD ma ograniczony wpływ na przeciwdziałanie tym niekorzystnym zjawiskom i oprócz rzetelnego informowania wnioskodawców o realnych terminach przejścia procedury, trudno tu o konstruktywną rekomendację.

Budowanie kapitału społecznego to proces wielowymiarowy. Najważniejszym jego filarem są działania aktywizujące mieszkańców. Chodzi o różnego rodzaju pomysły i projekty prowadzone z inspiracji i z pomocą pracowników biura. Aktywne działania animacyjne i inicjatywy są podstawą budowania relacji z mieszkańcami, lokalnymi liderami i organizacjami pozarządowymi. Drugim sposobem na rozwój kapitału społecznego są projekty grantowe. Oprócz produktów zaplanowanych w każdym projekcie wspierają one pośrednio organizację pozarządową realizującą zadanie. Trudno przecenić samą ideę grantów, tak samo jak można wymieniać niedoskonałości samego narzędzia jakimi są granty. Duża ilość biurokracji, mało przyjazne procedury, brak zapewnionego prefinansowania oraz ryzyko związane z

niepewnością rozliczenia całego grantu z pewnością nie przysparzają chętnych do korzystania z grantów. Nie ulega wątpliwości, że w kolejnym okresie programowania działania na rzecz budowania kapitału społecznego powinny być zasadniczym elementem aktywności LGD.

Działania na rzecz podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej cieszyły się niesłabnącym zainteresowaniem wnioskodawców, mimo, że kwota premii z każdym rokiem przedstawiała mniejszą wartość. Wnioski przedsiębiorców w największym stopniu angażowały Radę LGD, duża liczba wnioskodawców wpływała na znacząca konkurencję i wykorzystywanie całej palety kryteriów wyboru operacji. Tak duże zaangażowanie finansowe i osobowe Stowarzyszenia w rozwój gospodarczy obszaru wydaje się to być idealną okazją do społecznej aktywizacji i zaangażowania przedsiębiorców w inne działania LGD, szczególnie w zakresie społecznym i kulturalnym.

Działania biura LGD trzeba ocenić bardzo wysoko. To właśnie pracownicy biura w największym stopniu odpowiadają za realizację strategii. Biuro organizuje nabory wniosków, przyjmuje wnioski, wspiera radę w weryfikacji operacji oraz przygotowuje dokumentację. Pracownicy biura udzielają doradztwa i prowadzą szkolenia dla wnioskodawców. W przypadku grantobiorców to zaangażowanie jest jeszcze większe, ponieważ obejmuje również inspirowanie organizacji do podjęcia wysiłku, wspieranie w procesie pisania wniosków, realizacji operacji, rozliczania jej oraz w czasie kontroli. Pracownicy realizują plan komunikacji uczestniczą w aktywizacji społecznej mieszkańców i zajmują się promocją. Rekomendacją dla władz LGD jest otoczenie szczególnie wsparciem pracowników biura, tak w zakresie merytorycznym jak i finansowym.

Problemem, który istotnie wpływa na skuteczność wdrażania strategii jest z pewnością biurokracja. Ilość wytwarzanych dokumentów przekłada się na czas jaki pracownicy muszą poświęcić na kwestie administracyjne. Dokładnie tyle czasu jest mniej na jeszcze szerszą aktywizację społeczności lokalnej. W przypadku wspierania przedsiębiorczości konsekwencją rozbudowanych wniosków i niepotrzebnie skomplikowanych biznesplanów jest zlecenie opracowanie wniosków do firm konsultingowych. Powoduje to wzrost jakości technicznej wniosków, ale jakość merytoryczna i ich możliwości realizacyjne spadają. Ilość dokumentów, załączników i zaświadczeń utrudnia pracę organów LGD, a dodatkowo rozbudowane procedury wydłużają pracę urzędników Urzędu Marszałkowskiego. Uproszczenie procedur i odbiurokratyzowanie dokumentacji jest najważniejszą rekomendacją skierowaną jednak nie bezpośrednio do LGD, ale do instytucji zarządzających.

Ewaluacja końcowa wymagała od wszystkich członków Stowarzyszenia wyjątkowej pracy. Krótki czas realizacji badań sprzyjał kumulowaniu działań. Niemniej wsparcie i zaangażowanie władz LGD, pracowników i członków LGD zapewniło sukces realizacji wszystkich założonych działań. Na koniec należy jeszcze raz podziękować wszystkim, którzy wnieśli wkład w

powstanie tego opracowania, czy to poprzez przygotowanie dokumentów, zestawień, uczestnictwo w wywiadach grupowych i indywidualnych, czy też poprzez wypełnianie anonimowych ankiet.

8. Spis tabel i wykresów

Wykresy

- Wykres 1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”? 19
- Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”? 19
- Wykres 3. Ocena gminy na wymiarach 20
- Wykres 4. Opinie na temat zaangażowania w funkcjonowania gminy..... 21
- Wykres 5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie? 22
- Wykres 6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?..... 22
- Wykres 7. Powody zmiany miejsca zamieszkania 23
- Wykres 8. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.? 23
- Wykres 9. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?..... 24
- Wykres 10. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.? 24
- Wykres 11. Czy Pan/i zdaniem szkolenia, spotkania, festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców? 25
- Wykres 12. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?..... 26
- Wykres 13. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? 27
- Wykres 14. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD 27
- Wykres 15. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD 28
- Wykres 16. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach 28
- Wykres 17. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania? 29
- Wykres 18. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni? 30

Wykres 19.	Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?	30
Wykres 20.	Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?	31
Wykres 21.	Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z:	31
Wykres 22.	Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?	32
Wykres 23.	Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?	32
Wykres 24.	Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?	33
Wykres 25.	Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania Między Ludźmi i Jeziorami ?	37
Wykres 26.	Realizacja finansowa w EURO – stan na 31.12.2021 r.	43
Tabele		
Tabela 1.	Ludność ogółem	13
Tabela 2.	Saldo migracji w ruch wewnętrznym i zewnętrznym	14
Tabela 3.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	14
Tabela 4.	Wskaźnik obciążenia demograficznego	15
Tabela 5.	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	15
Tabela 6.	Podmioty gospodarki narodowej ogółem	16
Tabela 7.	Podmioty wpisane do REGON na 10 tys. ludności	16
Tabela 8.	Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	17
Tabela 9.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	17
Tabela 10.	Biblioteki i ich filie	18
Tabela 11.	Bezrobotni zarejestrowani ogółem	18
Tabela 12.	Doradztwo w liczbach	34
Tabela 13.	Szkolenia	35
Tabela 14.	Spotkania organów LGD	36
Tabela 15.	Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.	38

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Narzędzia badawcze

9.1. Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:

1. Jak wnioskodawca dowiedział się o konkursie, skąd pochodzi wiedza o LGD i jak jest ona znacząca;
2. Pomysł na projekt - skąd pochodził, czy ktoś pomagał w konceptualizacji, czy wynajmowano firmę lub osobę do pomocy w opracowaniu wniosku;
3. Zakres pomocy ze strony LGD, doświadczenia związane z doradztwem;
4. Znajomość wniosku i procedury, trudności z wypełnianiem wniosku;
5. Ocena wniosku w LGD, doświadczenia i opinie o kryteriach oraz ocenie przez Radę LGD;
6. Proces administracyjny po dokonaniu wyboru operacji do dofinansowania;
7. Ogólna ocena kontaktów z LGD w czasie opracowania wniosku, oceny i wyboru oraz realizacji
8. Podejście kontrfaktyczne: czy jeszcze raz spróbowałby wnioskować do LGD;
9. Podejście kontrfaktyczne: czy zrealizował pomysł mimo braku dofinansowania (dla osób, które nie uzyskały dofinansowania)
10. Podsumowanie i ogólne opinie o trudnościach i dobrych stronach procesu.

9.2. Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:

1. Czy w Pana/Pani gminie ludzie są aktywni. Czy jest dużo organizacji pozarządowych?
  - a. Czy działania LGD w jakiś sposób wpływają na rozwój aktywności społecznej mieszkańców (kapitału społecznego)?
2. Czy ludzie są w tej gminie przedsiębiorczy. Czy dla rozwoju obszaru lepsze są środki na podejmowanie czy na rozwój działalności gospodarczej?
3. A jak już rozmawiamy o ludziach, którzy tu mieszkają. W jakiej grupie należałoby szukać ludzi, którzy sobie ngorzej radzą. Takich którzy wymagają najpilniejszej pomocy? (młodzież, seniorzy, niepełnosprawni)
4. Jeśli chodzi o kulturę i turystykę. Czy działania LGD jakoś wpłynęły na rozwój obszaru w tej dziedzinie?
5. Przejdźmy teraz do tego jak działa LGD. Jak wygląda komunikacja i współpraca pomiędzy gminami a LGD.
6. Czy ta współpraca pozwala działać efektywnie? Jak duży wpływ na to co robi i jak działa LGD mają władze gmin partnerskich?
7. Czy LGD dobrze widać w gminach. Czy pojawia się na dożynkach, organizuje konkursy, wyjazdy. Czy mieszkańcy wiedzą, że taka organizacja działa tu na obszarze.
8. W czym należałoby szukać największej zalety istnienia LGD?
9. Czy jest coś co można by poprawić w działaniach LGD?

9.3. Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD

Ocena funkcjonowania LGD

Szanowni Państwo,

głównym celem funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania jest realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 opracowanej wspólnie z mieszkańcami naszego regionu. Strategia ta realizowana jest przez szereg przedsięwzięć, których zadaniem jest rozwiązywanie potrzeb mieszkańców.

W ramach podsumowań wdrażania programu oraz wypełniając zapisy zawarte w Strategii przygotowaliśmy ankietę. Zarówno podczas tworzenia dokumentu jak i teraz Państwa zdanie jest dla nas niezmiernie istotne.

Wszystkie dane pozyskane w ramach tej ankiety będą traktowane poufnie, a analizy dotyczyć będą jedynie uogólnionych opinii.

Prezes LGD

1. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Bardzo dobrze
2. Raczej dobrze
3. I dobrze i źle
4. Raczej źle
5. Bardzo źle
6. Trudno powiedzieć

2. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Godziny pracy biura LGD są dogodne dla klientów				

2.	Strona internetowa zawiera aktualne informacje				
3.	Odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD				
4.	Łatwo umówić się na spotkanie z pracownikami biura LGD				

3. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Pracownicy mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy				
2.	Pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki				
3.	Pracownicy udzielają rzetelnych informacji i porad				
4.	Pracownicy są mili i uprzejmi				

4. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Raczej dobrze	I dobrze i źle	Raczej źle	Bardzo źle	Trudno powiedzieć
1.	prowadzenie doradztwa						
2.	organizacja naborów wniosków						
3.	pozyskiwanie dodatkowych funduszy zewnętrznych						
4.	informowanie członków LGD o funkcjonowaniu LGD						
5.	prowadzenie działań informacyjnych i						

	promocyjnych dla mieszkańców						
6.	współpraca z innymi LGD						

5. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 najważniejsze kanały pozyskiwania informacji**

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Bezpośrednie kontakty z Władzami LGD
2. Bezpośrednie kontakty z pracownikami Biura
3. Walne zebranie członków
4. Oficjalna strona internetowa LGD
5. Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w miejscowościach na terenie LGD
6. Portale społecznościowe
7. Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów (warsztaty, imprezy)
8. Informacja bezpośrednia w siedzibie (biurze) LGD
9. Inne sposoby

6. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Ankieta papierowa
2. Ankieta elektroniczna
3. Kontakt bezpośredni z przedstawicielem LGD
4. Kontakt mailowy
5. Kontakt telefoniczny
6. Kontakt poprzez portal społecznościowy (np. czat z pracownikiem LGD)
7. Panel dyskusyjny po zakończeniu szkoleń i spotkań (możliwość zadawania pytań, zgłaszania uwag)
8. Inny

7. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców? **Proszę wskazać nie więcej niż 3 najważniejsze źródła.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Z własnego doświadczenia
2. Z rozmów z mieszkańcami
3. Z rozmów z samorządowcami, członkami organizacji pozarządowych itp.
4. Z mediów (lokalna prasa, telewizja, radio)
5. Z Internetu (portale, wortale, fora dyskusyjne)
6. Z badań społecznych i analiz gospodarczych
7. Z innych źródeł

8. Czy nabory wniosków ogłaszane przez Lokalną Grupę Działania odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Idealnie wpisywały się w potrzeby mieszkańców
2. W większości przypadków wpisywały się w potrzeby mieszkańców
3. Często mijaly się z potrzebami mieszkańców
4. Prawie w ogóle nie odpowiadały na potrzeby mieszkańców
5. Trudno powiedzieć

9. Jakie są najważniejsze problemy społeczne mieszkańców regionu (Pana/Pani gminy)? Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

10. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych?

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	I tak i nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie dotyczy
1.	Związane z potrzebą zakładania i rozwijania działalności gospodarczej						
2.	Związane z potrzebą budowy lub remontu						

	infrastruktury drogowej						
3.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury społecznej i kulturalnej (np. świetlice wiejskie, place zabaw dla dzieci)						
4.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (np. boiska, siłownie zewnętrzne, altany)						
5.	Związane z potrzebą rozwoju aktywności społecznej mieszkańców (np. warsztaty, spotkania, pikniki)						

11. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie
5. Trudno powiedzieć

12. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak, inne projekty byłyby bardziej efektywne
2. Zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty
3. Nie, inne projekty byłyby mniej efektywne

4. Trudno powiedzieć

13. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. LGD powinna ograniczyć się do założeń Lokalnej Strategii Rozwoju
2. LGD powinna podejmować również wyzwania wykraczające poza LSR
3. Trudno powiedzieć

14. Co jeszcze mogła by zrobić LGD, aby skuteczniej rozwiązywać problemy społeczne?

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę o podanie kilku informacji o sobie, wyłącznie w celach statystycznych

15. W której gminie Pan(i) mieszka?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Gmina Kazimierz Biskupi
2. Gmina Kleczew
3. Gmina Wilczyn
4. Gmina Skulsk
5. Gmina Ślesin
6. Inna gmina

16. Płeć

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

17. Do jakiej kategorii wiekowej może się Pan(i) zaliczyć?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. od 18 do 24 lat
3. od 25 do 34 lat
4. od 35 do 50 lat
5. więcej niż 50 lat

18. Jestem:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Rolnikiem
2. Członkiem organizacji społecznej (stowarzyszenie, fundacja, związek zawodowy, klub sportowy)
3. Przedsiębiorcą
4. Członkiem środowiska (grupy) bez osobowości prawnej (koło gospodyń wiejskich, zespół ludowy, koło wędkarskie, koło hobbystów i inne)
5. Reprezentantem podmiotu z sektora publicznego (gmina, dom kultury, zakład opieki zdrowotnej)
6. Żadne z powyższych

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.4. Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD

Poziom satysfakcji mieszkańców

Zapraszamy Państwa – mieszkańców naszego regionu do wyrażenia opinii na temat warunków życia w naszej gminie. Ankieta jest anonimowa a jej wyniki posłużą wyłącznie temu, aby dostosować Lokalną Strategię Rozwoju do potrzeb mieszkańców i regionu.

1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

2. 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnim roku warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

3. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Dobrze	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
1.	Atrakcyjności turystycznej						
2.	Promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki						
3.	Infrastruktury i oferty kulturalnej						
4.	Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej						
5.	Infrastruktury drogowej						

6.	Zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów						
7.	Tożsamości mieszkańców z regionem						
8.	Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych						
9.	Działań na rzecz bezrobotnych						
10.	Działań na rzecz osób przed 34 rokiem życia						
11.	Działań na rzecz osób po 50 roku życia						
12.	Działań na rzecz kobiet						
13.	Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem						
14.	Sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy						

4. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	nie wiem
1.	Uczestniczę w wydarzeniach organizowanych w gminie (kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, obchodach świąt etc.)					
2.	Biorę udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń (sam(a) albo w ramach grupy, do której należę)					
3.	Należę do stowarzyszenia/organizacji pozarządowej (stowarzyszenie, fundacja)					
4.	Należę do nieformalnej grupy społecznej (koła gospodyń etc.)					
5.	Mam możliwości, by wypowiadać się na temat ważnych zagadnień					

	(dotyczących gminy i mojej miejscowości)					
6.	Jestem członkiem rady/komitetu (np. w szkole, klubie sportowym, przedsiębiorstwie)					
7.	Znam najważniejsze fakty historyczne dotyczące mojej miejscowości/gminy					
8.	Potrafię wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy					
9.	Na terenie mojej gminy mogę rozwijać się zawodowo					
10.	W mojej gminie powstaje wiele firm					
11.	W mojej gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy					
12.	Na terenie mojej gminy są sprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych					

5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. tak
2. nie

7. Jakie są powody?

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Trudny dostęp do edukacji
2. Trudny dostęp do instytucji kultury
3. Utrudniony dostęp do placówek opieki nad dziećmi
4. Brak perspektyw zawodowych
5. Powody osobiste/ rodzinne
6. Inne (jakie?) .....

8. 6. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

9. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Ani tak, ani nie
3. Nie

10. 8. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć

4. Nie

11. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Trudno powiedzieć
3. Nie

12. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności? (Prosimy o zaznaczenie „x” trzech najważniejszych)

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Promocja obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych, turystyki
2. Infrastruktura i oferta kulturalna
3. Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna
4. Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)
5. Infrastruktura drogowa
6. Aktywność społeczna mieszkańców (zaangażowania w sprawy lokalne)
7. Działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem
8. Działania wynikające z inicjatywy mieszkańców
9. Warunki życia osób niepełnosprawnych
10. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych
11. Zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem
12. Działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby przed 34 rokiem życia
13. Działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby po 50 roku życia
14. Działania umożliwiające podjęcie pracy przez kobiety
15. Działania ułatwiające założenia i prowadzenia działalności gospodarczej

13. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania Między Ludźmi i Jeziorami ?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak znam, słyszałam/em
2. Nie znam, nie słyszałam/em

14. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. od znajomych, sąsiadów
2. w instytucji (urząd, szkoła)
3. z lokalnej prasy
4. widziałem/am działania LGD
5. uczestniczyłem/am w działaniach LGD/ brałem/am udział w projekcie

15. Status na rynku pracy:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Osoba (fizyczna, prawna lub inna) prowadząca działalność gospodarczą
2. Zatrudniony/a w rolnictwie
3. Zatrudniony/a poza rolnictwem
4. Uczący się/studiujący
5. Osoba bezrobotna
6. Inny typ, jaki? .....

16. Płeć:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

17. Niepełnosprawność:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Osoba niepełnosprawna, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności

2. Osoba pełnosprawna

18. Wykształcenie:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. podstawowe
2. zasadnicze zawodowe
3. średnie
4. policealne
5. licencjat, inżynier
6. wyższe magisterskie
7. inne

19. Wielkość gospodarstwa rolnego:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. nie posiadam gospodarstwa rolnego
2. do 5 ha
3. 6-10 ha
4. 11-20 ha
5. 21-50 ha
6. >50 ha

20. Wiek

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. 18 do 24 lat
3. 25-34 lat

4. 35-50 lat

5. >50 lat

21. Miejsce zamieszkania:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Gmina Kazimierz Biskupi

2. Gmina Kleczew

3. Gmina Wilczyn

4. Gmina Skulsk

5. Gmina Ślesin

6. Inna gmina

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.5. Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego

1. Wprowadzenie
  - a. Przedstawienie moderatora, opisanie celu badania, anonimowości uzyskanych odpowiedzi, konieczność nagrywania wywiadu z uwagi na późniejszą analizę wyników
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
  - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
  - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
  - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
  - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
  - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
  - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
  - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
6. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
  - a. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
7. Innowacyjność
  - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
  - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
8. Ocena funkcjonowania LGD
  - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwala na efektywną i skuteczną realizację LSR?
  - b. Jak jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
  - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Zakończenie spotkania

Czas trwania 120 minut